

POKRAJINSKA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA MURSKA SOBOTA

Lucija Kardoš

**KNJIŽNIČNE STORITVE POKRAJINSKE IN ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE MURSKA
SOBOTA ZA PRIPADNIKE MADŽARSKE NARODNE SKUPNOSTI:
ZADOVOLJSTVO S STORITVAMI TER NJIHOV VPLIV NA BRALNO KULTURO**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Murska Sobota, 2023

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Lucija KARDOŠ

Naslov pisne naloge: Knjižnične storitve Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota za pripadnike madžarske narodne skupnosti: zadovoljstvo s storitvami ter njihov vpliv na bralno kulturo

Kraj: Murska Sobota

Leto: 2023

Št. strani: 38

Št. slik: 2

Št. preglednic: 4

Št. prilog: 2

Št. strani prilog: 14

Št. referenc: 40

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Andrej PAVLIČ

UDK: 027.022(497.411Murska Sobota):323.15(=511.141)

Ključne besede: narodne manjšine, jezikovne manjšine, bralne navade, bralna kultura, delo z uporabniki, splošne knjižnice

Izveček:

Pisna naloga se osredotoča na zadovoljstvo pripadnikov madžarske narodne skupnosti s knjižničnimi storitvami Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota. S pregledom domače in tuje literature smo opredelili ključne naloge knjižnice, ki so namenjene madžarski manjšini, tj. zagotavljanje zaposlenega, ki komunicira v jeziku manjšine, čezmejno sodelovanje, nakup knjižničnega gradiva, namenjenega madžarski narodni skupnosti, pridobivanje sredstev za dodatni nakup knjižničnega gradiva, izvajanje posebnih nalog za dvig bralne kulture, kot so literarni večeri, bibliopedagoške ure, razstave, prirejanje raznovrstnih bralnih značk. Z raziskavo, ki je potekala po spletu in v fizični obliki aprila 2023, in s podrobno analizo dobljenih rezultatov smo na vzorcu 27 anketirancev dobili okviren vpogled v stanje bralne kulture madžarske narodne skupnosti, njihovo zanimanje za prireditve, namenjene njim, in interes do sodelovanja s knjižnico. Raziskovali smo zadovoljstvo s knjižničnimi prostori in stavbami, zadovoljstvo z madžarskim knjižničnim gradivom in zadovoljstvo s strokovnostjo zaposlenih. Ugotavljali smo odnos do družbenih omrežij in zadovoljstvo uporabnikov s prisotnostjo Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota na spletu. Z opravljeno raziskavo smo spoznali potrebe uporabnikov, pridobili pripombe, predloge in kritike, na podlagi česar se lahko v prihodnje izboljša osnovno poslanstvo knjižnice, namenjene manjšinam, tj. zagotavljanje dostopa do informacij in znanja ter spodbujanje bralne kulture v jeziku madžarske narodne skupnosti.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	NAMEN IN CILJI NALOGE	2
3	METODOLOGIJA DELA IN METODE TER RAZISKOVALNO OKOLJE	3
4	KULTURNA RAZNOLIKOST	4
4.1	NARODNOSTNA IDENTITETA V DIASPORI ŽIVEČIH SKUPNOSTI IN PRESTIŽ MADŽARSKEGA JEZIKA.....	6
5	ŠOLSKE KNJIŽNICE NA NARODNOSTNO MEŠANEM OBMOČJU V PREKMURJU	7
6	ZAGOTAVLJANJE REFERENTA ZA HUNGARIKO IN MEDKULTURNI DIALOG	8
7	KRAJEVNE KNJIŽNICE POKRAJINSKE IN ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE MURSKA SOBOTA NA NARODNOSTNO MEŠANEM OBMOČJU V PREKMURJU	11
7.1	KRAJEVNA KNJIŽNICA HODOŠ (FIÓKKÖNYVTÁR HODOS)	11
7.2	KRAJEVNA KNJIŽNICA DOMANJŠEVCI (FIÓKKÖNYVTÁR DOMONKOSFA)	12
7.3	KRAJEVNA KNJIŽNICA PROSENJAKOVCI (FIÓKKÖNYVTÁR PÁRTOSFALVA).....	12
7.4	KRAJEVNA KNJIŽNICA MOTVARJEVCI (FIÓKKÖNYVTÁR SZENTLÁSZLÓ)	13
8	ČEZMEJNO SODELOVANJE Z MATIČNO DRŽAVO.....	13
9	BRALNA KULTURA IN INFORMACIJSKO OPISMENJEVANJE UPORABNIKOV KNJIŽNICE, KI SO PRIPADNIKI MADŽARSKE NARODNE SKUPNOSTI	15
9.1	LITERARNI VEČERI	15
9.2	MADŽARSKA BRALNA ZNAČKA JOŽEFA VARGE	16
9.3	POTUJOČA KNJIŽNICA NA »MADŽARSKI PROGI«.....	16
10	DODATNI NAKUP KNJIŽNIČNEGA GRADIVA IN INFORMACIJSKIH VIROV TER STROKOVNA OBDELAVA GRADIVA KNJIŽNICE V MADŽARSKEM JEZIKU .	18

11	DOMOZNANSKA DEJAVNOST V POKRAJINSKI IN ŠTUDIJSKI KNJIŽNICI MURSKA SOBOTA V PRETEKLOSTI IN SEDAJ	18
11.1	ZGODOVINA KNJIŽNICE.....	19
11.2	KNJIŽNA DEDIŠČINA PREKMURSKIH MADŽAROV	20
12	REZULTATI RAZISKAVE.....	20
12.1	DEMOGRAFSKI PODATKI.....	21
12.2	UPORABNIKI IN ČLANI POKRAJINSKE IN ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE MURSKA SOBOTA	23
12.3	MATERNI JEZIK IN NARODNOST	23
12.4	STROKOVNOST IN PRIPRAVLJENOST ZAPOSLENIH.....	23
12.5	KNJIŽNIČNE STAVBE IN PROSTORI	25
12.6	ZADOVOLJSTVO S KNJIŽNIČNIM GRADIVOM	26
12.7	PREBIRANJE LITERATURE.....	27
12.8	UPORABA PLATFORME COBISS IN NAVZOČNOST UPORABNIKOV NA SPLETU	28
12.9	POSEBNI PROGRAMI ZA DVIG BRALNE KULTURE	30
12.10	PREDLOGI, POHVALE IN KRITIKE ANKETIRANCEV	30
13	RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI.....	31
14	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA.....	34

KAZALO SLIK

Slika 1:	Logotip madžarske bralne značke za odrasle	16
Slika 2:	Bibliobus v Središču	17

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Starost anketirancev	21
Grafikon 2: Izobrazba anketirancev	22
Grafikon 3: Status anketirancev	22
Grafikon 4: Poseganje po literaturi	27
Grafikon 5: Žanri	28

KAZALO TABEL

Tabela 1: Ocenjevanje strokovnosti zaposlenega	24
Tabela 2: Ocenjevanje pripravljenosti zaposlenih za pomoč strankam	25
Tabela 3: Ocenjevanje knjižničnih stavb/prostorov	26
Tabela 4: Ocenjevanje zadovoljstva z madžarskim knjižničnim gradivom (knjige, revije, CD-ji, DVD-ji ipd.)	27

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik v slovenščini	I
Priloga 2: Anketni vprašalnik v madžarščini	VI

SEZNAM OKRAJŠAV

KK – krajevna knjižnica

OOK – osrednje območne knjižnice

PIŠK MS – Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

1 UVOD

V Sloveniji imata status avtohtonih narodnih skupnosti italijanska in madžarska narodna skupnost, njihove pravice pa so opredeljene v ustavi in drugih zakonih; tako se tudi te specifike obravnavajo v knjižničarski stroki (Žoldoš, 2006, str. 37). Zakon o knjižničarstvu (Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1), 2001) v 25. členu navaja, da »splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih zagotavljajo tudi knjižnično dejavnost, namenjeno pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti. Te knjižnice zagotavljajo pripadnikom teh skupnosti komuniciranje v njihovem jeziku.« Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota (v nadaljevanju PIŠK MS) izvaja knjižnično dejavnost v štirih krajevnih knjižnicah na Goričkem in oskrbuje tamkajšnje prebivalstvo z madžarskim fondom tudi s potujočo knjižnico na vsakih 14 dni. Knjižnica vsako leto izpolni obrazec Program dejavnosti splošne knjižnice za pripadnike narodne skupnosti, ki ga po 25. členu Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1, 2001) mora napisati v soglasju s predstavniki narodnih skupnosti. Za izvajanje posebnih oziroma podvojenih storitev za uporabnike v madžarskem jeziku ima knjižnica v skladu s 14. členom Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe in v skladu z dogovorom s Knjižnico – Kulturnim centrom Lendava (v nadaljevanju KKC Lendava) na osnovi pokrivanja območja (glede na število pripadnikov madžarske narodne skupnosti) 0,5 zaposlenega bibliotekarja z aktivnim znanjem madžarskega jezika, kar je tudi sistemizirano v aktu o sistemizaciji delovnih mest v knjižnici. Knjižnica s svojim programom poskuša v čim večji meri naslavlјati potrebe pripadnikov madžarske narodne skupnosti, ki živijo na območju delovanja knjižnice, skozi leta je opaziti premik fokusa načrtovanih programov od zaposlenih na uporabnike, vendar bi bila po mnenju strokovne komisije knjižnica pri tem še uspešnejša, če bi se pri tem tesneje povezovala in sodelovala s KKC Lendava.¹

Pripadniki madžarske narodne skupnosti uporabljajo različico madžarskega jezika (dialekt) v širšem okolju – vse to je odvisno od družbe, okolja in zakonskih ureditev. Pomembno je, da posameznik lahko uporablja tisti jezik, ki mu je najbolj domač, ker mu to ustava omogoča. Jezikovna in etnična raznolikost sta pomembni za današnjo Evropo, saj sta prvini njene kulturne dediščine. V Sloveniji živeči Madžari (prekmurski Madžari) imajo večinoma pozitiven odnos

¹ Finančni načrt in program dela posebnih nalog PIŠK MS za pripadnike madžarske narodne skupnosti za leto 2023. Ministrstvo za kulturo. (2023). Odločba št. 6120-127/2022-3340-2 z dne 10. 1. 2023.

do dvojezičnosti in večjezičnosti, ki temelji na funkcionalni slovensko-madžarski dvojezičnosti in znanju tujih jezikov. Madžarski jezik uporabljajo v zasebni sferi in tudi na javnih mestih, vse je odvisno od večinske skupnosti. Pri ohranjanju maternega jezika vidijo uspešno dvojezično izobraževanje, seveda z bogatitvijo tujih jezikov. Včasih te posameznike spremlja negotovost, kar se tiče znanja madžarskega jezika in kulture, standardna različica jezika jim je tuja, ni del njihove raznolikosti in kulturne pestrosti (Kolláth, 2012, str. 147–148). Naša kulturna raznolikost je hibridna, zato je tudi pomembno, da se bibliotekarji zavedajo, s kakšnimi izzivi se morajo soočiti, da je za te posameznike še kako pomembno, da se izražajo v jeziku, ki jim je najbližje, da na narodnostno mešanih območjih delujejo knjižničarji in bibliotekarji, ki obvladajo jezik manjšin oz. jezik okolja, da so tudi sami del te narodne skupnosti in da se lahko soočajo z vsakodnevnimi izzivi pri zadovoljevanju knjižničnih storitev.

2 NAMEN IN CILJI NALOGE

Namen pisne naloge je podati celosten in podroben vpogled v delo »bibliotekarja – hungarista« PIŠK MS. Osrednje vprašanje je, ali so uporabniki, pripadniki madžarske narodne skupnosti, zadovoljni s knjižničnimi storitvami PIŠK MS in delom »bibliotekarja – hungarista« pri spodbujanju bralne kulture v madžarskem jeziku. Potrditi želimo predpostavko, da delo »bibliotekarja – hungarista« pripomore k širitvi bralne kulture v madžarskem jeziku in s tem prispeva k ohranjanju dediščine prekmurskih Madžarov oz. madžarskega jezika v govorni in pisni obliki. Opisali bomo, kaj vse obsega knjižnična dejavnost, namenjena multikulturnim skupinam, kako se izvajajo posebne naloge, namenjene manjšinam, pogledali bomo, kako so se v preteklosti razvijale hungarika in knjižnične storitve, namenjene pripadnikom madžarske narodne skupnosti v Sloveniji.

Cilj naloge je pridobiti odziv uporabnikov, bodočih uporabnikov in ostalih članov pripadnikov madžarske narodne skupnosti. Odgovori v anketah nam bodo pokazali dejansko stanje bralne kulture uporabnikov, pripadnikov madžarske narodne skupnosti, njihove bralne navade in zadovoljstvo s storitvami. V anketah pričakujemo tudi predloge in mnenja v zvezi z izboljšanjem delovanja oddelka hungarike. Pričakujemo predloge k boljši promociji knjižničnega gradiva v madžarskem jeziku oz. boljši vključenosti lokalnih skupnosti na dvojezičnih območjih v dejavnosti knjižnice.

3 METODOLOGIJA DELA IN METODE TER RAZISKOVALNO OKOLJE

Pisno nalogo za bibliotekarski izpit lahko razdelimo na dva dela. Prvi del je teoretični, drugi je empirični.

Pri izdelavi pisne naloge smo v prvem – teoretičnem delu naloge uporabili metode deskripcije, ki temelji na splošnem opazovanju, primerjanju in analiziranju domače ter tuje literature s področja bibliotekarstva, dvojezičnosti in narodnostnih manjšin. Literatura je objavljena v znanstvenih člankih, knjigah, zbornikih, monografijah in na spletnih straneh. S pomočjo metode kompilacije smo povzemali stališča, sklepe in mnenja različnih avtorjev. Metodo klasifikacije smo uporabili za definiranje posameznih pojmov. V teoretičnem delu pisne naloge smo tako pregledali smernice IFLA za multikulturne skupnosti (Multicultural communities ..., 2009), delovanje oddelka hungarike in domoznanstva z vidika zadovoljevanja potreb pripadnikov madžarske narodne skupnosti, pregledali oddelek italijanike v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper in predstavili čezmejno sodelovanje s knjižnico Dániela Berzsenyija iz Sombotela. Opisali smo t. i. »madžarsko progo« bibliobusa ter krajevne knjižnice (v nadaljevanju KK) na dvojezičnem območju in tamkajšnje knjižnične storitve (KK Domanjševci – FK Domonkosfa, KK Hodoš – FK Hodos, KK Motvarjevci – FK Szentlászló in KK Prosenjakovci – FK Pártosfalva). Dotaknili smo se narodnostne identitete, poslanstva bibliotekarjev na narodnostno mešanih območjih in spodbujanja povezovanja lokalnih skupnosti z matično knjižnico.

V drugem – empiričnem delu naloge smo uporabili kvantitavno metodo, pri čemer smo se opirali na anketni vprašalnik. Anketni vprašalnik je bil kombiniran, vseboval je vprašanja odprtega in zaprtega tipa. Raziskava je potekala v obliki spletne ankete (Google Forms) in osebnega anketiranja med 1. in 21. aprilom 2023. Anketa je bila anonimna. Promocija ankete in povabilo k sodelovanju sta potekala osebno, prek družbenega omrežja Facebook in objav na straneh organizacij, kot je Društvo mladih Dobrovnik ipd. Z uporabniki starejših generacij in posamezniki, ki so računalniško nepismeni oz. nimajo dostopa do interneta, je bila raziskava narejena v obliki osebnega anketiranja. Anketni vprašalnik je bil dvojezičen, zaradi večje preglednosti in lažjega izpolnjevanja sta bili narejeni dve identični anketi – v slovenskem in v madžarskem jeziku – anketiranec pa je po lastni želji izbral tisto jezikovno različico, ki mu je bila najbližje. Analizo anket in preverjanje domnev smo naredili z deskriptivno statistiko. Vse

skupaj bomo prikazali z grafikoni in tabelami. Populacija so uporabniki PIŠK MS, pripadniki madžarske narodne skupnosti. Vzorec predstavlja 27 anketirancev. Vzorčenje je bilo slučajno. V fazi analize prejetih odgovorov smo podatke obeh jezikovnih različic ankete izvozili in združili v programu Microsoft Excel. Vsi prejeti odgovori v madžarščini so bili za namen analize prevedeni v slovenščino.

Hipoteze ki smo jih preverjali so:

- H1: Uporabniki, pripadniki madžarske narodne skupnosti, ki jim je madžarski jezik materni jezik, raje posegajo po literaturi, ki je napisana v madžarskem jeziku.
- H2: Uporabniki, pripadniki madžarske narodne skupnosti, ki se poslužujejo knjižničnih storitev v osrednji knjižnici, krajevnih knjižnicah in potujoči knjižnici, so zadovoljni s ponujeno knjižnično zbirko v madžarskem jeziku.
- H3: Uporabniki, pripadniki madžarske narodne skupnosti so zadovoljni s storitvami, kar pozitivno vpliva na bralno kulturo.

4 KULTURNA RAZNOLIKOST

Multikulturnost ali večkulturnost se manifestira v soobstoju različnih kultur različnih skupnosti na določenem ozemlju oz. pomeni tudi lastnost, značilnost multikulturnega (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 2014). Multikulturnost se kaže v rasnih, verskih, kulturnih skupinah in se izraža v običajih, vedenju, kulturnih predpostavkah in vrednotah, vzorcih razmišljanja in stilih komunikacije. Večkulturna (angl. multicultural) knjižnica je uveljavljen pojem, kar je v prvi vrsti zasluga Sekcije za knjižnično službo večkulturnim populacijam pri IFLI. Njen dosežek je »Manifest o večkulturnih knjižnicah«, ki je zasnovan na treh osnovnih načelih (Nielsen, 2007):

- V večkulturne knjižnice se morajo preoblikovati vse vrste knjižnic, čeprav se običajno misli le na splošne knjižnice.
- Večkulturni servis ni neka posebna storitev knjižnice, ampak je integriran v temeljni program njene dejavnosti.
- Pri načrtovanju dela je treba predvideti posebno skrb za kulturno-jezikovne manjšine, marginalne skupine itd.

Okostje večkulturne knjižnice predstavlja knjižnična zbirka – tako fizična kot virtualna. Nabavna politika mora seči preko okvirov nacionalne knjižne produkcije, kar seveda hitro pripelje do roba finančnih možnosti, a tudi do meja knjižničarjevega znanja. Ni jasno, kaj se zgodi prej. Raznolike kulture terjajo raznolike organizacijske pristope in predvsem večjezičnost. Pomagati si je mogoče z večpredstavnostjo na podlagi informacijsko-komunikacijske tehnologije, ki lažje preskoči jezikovne pregrade kot knjiga. Evropska unija pripisuje knjižnicam naziv »povezovalke kultur« (Špačková in Štefkova, 2006).

IFLIN dokument Večkulturne skupnosti: Smernice za knjižnične storitve (Multicultural communities ..., 2009) navaja, da morajo knjižnice posebno pozornost nameniti sledečim kulturno-raznolikim skupinam v svojih skupnostih: priseljskim manjšinam (stalni naseljenci, ki imajo lasten jezik/-e in kulturo/-e, ki se razlikujejo od tistih v družbi gostiteljici); osebam, ki iščejo azil (begunci in naseljenci z začasnim dovoljenjem za bivanje); migrantskim delavcem (začasno priseljeni delavci in njihovi družinski člani) ter **narodnim manjšinam** (avtohtone ali že dolgo prisotne skupine z dolgotrajno in izrazito etnično, jezikovno ali kulturno identiteto, ki je drugačna od identitete večinskega prebivalstva).

Kot je navedeno v 5. členu Ustave RS (1991) v Republiki Sloveniji imamo dve avtohtoni narodni skupnosti, to sta italijanska in madžarska narodna skupnost. Pripadniki italijanske narodne skupnosti živijo na območjih občin Koper, Izola, Piran in Ankaran. Pripadniki madžarske narodne skupnosti živijo na območjih občin Lendava, Dobrovnik, Šalovci, Moravske Toplice in Hodoš (Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti, b. d.).

Na območjih občin, v katerih živita italijanska in madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina. Državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil morajo na teh območjih s pripadniki teh skupnosti uradovati v njihovem jeziku. Javni uslužbenci, ki morajo v okviru opravljanja dela izpolnjevati tudi pogoj znanja jezika narodne skupnosti, prejemajo dodatek za dvojezičnost. Sestavine dokumentov, žigi organa in obrazci so tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku. Na državnem portalu eUprava sta vzpostavljena posebna podportala v italijanskem in madžarskem jeziku. Tu so objavljene tako splošne vsebine kot informacije o storitvah in tudi vloge. Na tem območju morajo podjetja s potrošniki poslovati tudi v jeziku narodne skupnosti (Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti, b. d.).

4.1 NARODNOSTNA IDENTITETA V DIASPORI ŽIVEČIH SKUPNOSTI IN PRESTIŽ MADŽARSKEGA JEZIKA

Manjšina ni objekt, ki naj bi ga ščitili in varovali. Manjšina je živ organizem, ki potrebuje ustrezno okolje in pogoje, da lahko kot subjekt svobodno živi in se razvija v vzajemnosti in medsebojnem razumevanju kakor vse večinske in druge skupnosti v družbi. Za nastanek take reciprocitete pa je v prvi vrsti odgovorna večina, kajti ona, po pravilu, razpolaga s prevladujočo močjo (Kolláth, 2005). Ohranitev takega živega organizma je včasih težka, saj starejše generacije izumirajo, mladi impulzivno zapuščajo ruralna območja, ki so kulturno še tako podhranjena. Od mlajših (pa tudi starejših) generacij, predvsem tisti, ki si pozneje ustvarijo družino s partnerjem/partnerico, ki prihaja iz pretežno slovenskega okolja, se asimilira oz. prevzame jezik večine in ne nauči svojih naslednikov maternega jezika. Kot navaja avtorica Kolláth (2005, str. 246), manjšina ima zaklade, ki jih je treba ohranjati in ne zapraviti, to so predvsem čista morala in kvaliteta kulture.

»Zakonska podlaga za manjšinske jezike v Sloveniji je brezhibna, vendar prestiž madžarskega jezika – iz različnih praktičnih razlogov – ne dosega pričakovane ravni,« je napisal Ruda (2010, str. 5) v konferenčnem zborniku. Nadalje še navaja »[...] v kolikor je prestiž jezika visok, se v večinski družbi ohranja in uspešno integrira na *demokratičen* način – tako omogoča *interkulture* povezave med obema partnerjema. Če kultura, in s tem jezik, se poslabša tudi celotno stanje manjšinske kulture, torej jezik in izobraževanje. Pri tem se poraja vprašanje, če sami pripadniki madžarske narodne skupnosti ne cenijo sebe, potem zakaj bi pričakovali to od večinskega naroda? [...] Družba je brez dvoma multikulturna, vendar se v praksi izoblikuje določena hierarhija v kulturi, ki pa je večinoma v korist večinskemu narodu« (Ruda, 2010, str. 6).

Kot navaja Jerebic (1990, str. 12), »madžarski jezik je veja ugrofinske skupine, podlaga jezikovnega gradiva je ugrofinska, vendar so zaradi selitev in širjenja kulture vplivali na madžarščino slovanski jeziki, turščina, latinščina, nemščina, pa še deloma francoščina in italijanščina. Najstarejši jezikovni spomenik je Nagrobni govor iz začetka 13. stoletja – od tedaj se je jezik spreminjal, v 19. stoletju so očistili jezik tujk in jih nadomestili z umetno narejenimi madžarskimi izrazi. V tistih časih je začel nastajati moderni madžarski jezik, kot ga poznamo še danes. Razlike v narečjih so neznatne.«

»Bibliotekar – hungarist« z uporabniki in člani ponavadi govori v dialektu *hetés*, ki se uporablja v Prekmurju na narodnostno mešanem območju. S tem tudi lažje pridobi zaupanje teh ljudi, saj bi jim bilo nerodno govoriti oz. nekateri ne znajo uporabljati standardne različice madžarskega jezika. Kot navaja Kolláth (2005, str. 248), od dvojezičnih oseb ne smemo pričakovati, da govorijo obadva jezika »perfektno«, saj s tem izoblikujemo in utrdimo negativni odnos govorcev do lokalne kontaktne različice – torej narečja; omenjeni negativni odnos povzroča, da se prestiž madžarskega jezika vse bolj hitreje manjša ne samo v krogu manjšin, temveč tudi med Slovenci na dvojezičnem področju.

5 ŠOLSKE KNJIŽNICE NA NARODNOSTNO MEŠANEM OBMOČJU V PREKMURJU

V Prekmurju so šole na narodnostno mešanem območju dvojezične, se pravi, ni ločenih šol za pripadnike madžarske manjšine in Slovence. Strategija šolskih knjižnic za izgradnjo in vzdrževanje knjižnične zbirke naj temelji na učnem načrtu, na prizadevanju učiteljev pri izgradnji in pridobivanju virov, ki so bili ustvarjeni v lokalnem in mednarodnem okolju in ki kažejo med drugimi jezikovno in manjšinsko identiteto populacije vseh članov šolske skupnosti (Smernice za šolske knjižnice, 2015). Na Goričkem deluje matična Dvojezična osnovna šola Prosenjakovci, ki ima še dve podružnični šoli na Hodošu in v Domanjševcih. Kot navaja Zágorec-Csuka (2019, str. 42–43), »ima kulturni pluralizem veliko težo v 21. stoletju; kako se uresničuje kulturni dialog v dvojezičnih šolah? Ali imajo pripravljen program za uresničitev le tega? Ali se knjižničarji in bibliotekarji na dvojezičnem območju zavedajo, kaj je njihovo poslanstvo? Kulturni dialog v dvojezičnih šolskih knjižnicah zajema med drugim kulturne, izobraževalne družbene dejavnosti; prizorišče slovenske in madžarske literature; spremljanje mednarodnih oz. slovensko-madžarskih projektov; vključitev v slovensko-madžarske spletne kataloge; namembne prostore, kjer se lahko manifestira slovenska in madžarska kultura; prirejanje dvojezičnih bralnih značk, zbirke, vizualno gradivo, podnapise ipd.« Zaposleni šolski knjižničarji na dvojezičnih šolah v Prekmurju velikokrat nimajo zadostnega znanja madžarščine oz. v nekaterih primerih ne govorijo danega jezika in niso strokovno usposobljeni, saj so večinoma zaposleni prek javnih del in to za krajše obdobje.

6 ZAGOTAVLJANJE REFERENTA ZA HUNGARIKO IN MEDKULTURNI DIALOG

PIŠK MS poleg KKC Lendava poseduje najbogatejšo zbirko madžarskih knjig in knjižničnih dokumentov v Sloveniji. To so knjige, časopisi, revije, koledarji, zborniki, zemljevidi, zvočne in videokasete, note, rokopisi, drobni tiski, mikrofilmi in digitalno gradivo. Knjižnica že od leta 1956, torej od pričetka delovanja študijske knjižnice, sistematično nabavlja, zbira, obdeluje, hrani in izposoja tudi madžarsko knjižnično gradivo (Papp, 2016). V letu 2016 se je povečala nabava sodobne madžarske beletristike in nabava del domačih avtorjev. Madžarski fond vsebuje tudi drugo neleposlovno knjižnično gradivo, leta 2016 je bil aktivni fond madžarske zbirke z redkimi knjigami domoznanskega pomena približno 28.000 enot. Knjižnično dejavnost za madžarske narodnosti (tako kot italijanske) po Zakonu o knjižničarstvu sofinancirajo Ministrstvo za kulturo RS ter občine Murska Sobota, Moravske Toplice, Hodoš in Šalovci, poleg nakupa knjig pa zagotavljajo tudi sredstva za zaposlitev »bibliotekarja – hungarista«.

Medkulturna kompetenca je kategorija, ki se je v devetdesetih letih uveljavila v nemško govorečem prostoru (Sprung, 2003). Uveljavljanje medkulturne kompetence se prične pri mentorju, od katerega se pričakuje, da bo (Auernheimer, 2002):

- občutljiv za neravnovesje družbenega vpliva udeležencev;
- upošteval nezaupanje, ki izvira iz odrinjenosti;
- kritičen do lastnih stereotipov in predsodkov;
- sprejemal razlike v vzorcih obnašanja, vlogah, normah in vrednotah;
- znal ustvarjalno povezovati različne kulturne vzorce;
- uveljavljal dialog in temeljna pravila sodelovanja v večkulturni skupnosti.

Iz tega sklepamo, da mora biti »bibliotekar – hungarist« kompetentna oseba, ki se ne omejuje le na jezik, ampak izhaja iz področja madžarske manjšine oz. je del le-te. Kot navaja Binsbergen (1999, 4. točka, 37. odstavek):

»Od vseh človekovih orodij je jezik najmanj primeren kot medij za medkulturno komunikacijo in tudi najmanj zanesljiv kot preizkusni kamen za ugotavljanje, ali je medkulturni dialog dejansko prisoten ali ne. Obstaja namreč cel kup drugih oblik, s katerimi se soočenja med sprva nezdružljivimi drugačnostmi [...] dogajajo bolj učinkovito [...], kot če bi se omejili na jezik

kot edino sredstvo medkulturne komunikacije. Lahko ga nadomestimo z veliko primernejšimi nejezikovnimi dejavnostmi, povezanimi z oblačenjem, gestikulacijo, slikami, objekti – tudi z industrijskimi izdelki itd. To nam kaže praksa globaliziranega sveta v pop kulturi, turizmu, športu, na svetovnem spletu, na ulici, v gostilni, v urbanih soseskah, pri zdravniku, v uradu, celo v postelji.«

Posebna angažiranost in dodatno usposabljanje knjižničarjev in informatikov sta potrebna za knjižnično podporo večkulturnosti, razlogi za to pa so (Pivec, 2010, str. 28):

- lokalna skupnost ima neposredne koristi od tega, da jo tvorijo izobraženi in kulturno razgledani ljudje;
- lokalna demokracija je na bistveno višji ravni, če se vse družbene skupine počutijo svobodne in sprejete ter imajo enakopraven dostop do znanja in informacij;
- knjižnica se uveljavlja kot pomembna javna institucija, ki je nepogrešljiv integrator lokalne skupnosti, če dobro izrablja svoje zmogljivosti;
- knjižnica je tudi sama kakovostnejša in bolj inovativna, če knjižničarji razvijajo kulturno občutljivost za razlike v skupnosti uporabnikov.

Torej za zasedanje delovnega mesta »bibliotekarja – hungarista« so potrebni diploma iz bibliotekarstva, bibliotekarski izpit, znanje madžarskega, slovenskega in enega tujega jezika (Zágorec-Csuka, 2019). Poleg tega mora knjižničar oz. v tem primeru tudi hungarist biti vsestranski, kot navaja Novljan (2001, str. 102) uspešnost knjižničarjev se kaže v tem, da so zmožni sodelovati s sodelavci in oblikovati programe za pripadnike določene kulture, kjer se lahko uresniči posameznikova želja. Knjižnica mora biti večkulturna in mora biti center svobodnega izražanja, tudi ohranitve posameznih jezikovnih skupin. Cilj vsakega hungarista naj bi bilo tesnejše sodelovanje med knjižnico in lokalno skupnostjo, kjer živi tudi madžarska narodnostna manjšina. Prav tako privabljanje širše javnosti, da se seznani z madžarskim fondom in kulturo. S projekti, kot so literarni večeri, pravljične urice, razne delavnice v madžarskem (in slovenskem) jeziku ter bralna značka za vse v madžarskem jeziku, bi se prav tako spodbujalo ustvarjalnost in hkrati učenje nove kulture. Zelo pomembno je, da to delovno mesto zaseda nekdo, ki je iz dvojezičnega območja, saj se lahko poistoveti z uporabniki, jim pomaga, svetuje glede izbora čtiva in drugih neknjižnih vsebin. Hungarist tudi svetuje uporabnikom, ki se zanimajo za madžarski jezik, kulturo in književnost, s tem tudi pridobi nove uporabnike. Kot

navaja Novljan (2001, str. 107), »premalo pa stori knjižnica, če se ne vpraša tudi, kakšen nivo pismenosti imajo pripadniki manjšine, kako obvladajo svoj materni jezik in kako državni jezik. Pri oblikovanju zbirke mora temu posvetiti vso pozornost, ker je od tega odvisna intelektualna dostopnost knjižničnega gradiva in informacij«.

Na primorskem v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper prav tako deluje Oddelek italijanike ter Kotiček italijanske knjige, ki je namenjen branju in spoznavanju italijanskega jezika in kulture, v njem so uporabnikom na voljo tiskane knjige, e-knjige, zvočni zapisi ter elektronsko časopisje (Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, b. d.). Prisotnost italijanske skupnosti v slovenski Istri sega daleč v zgodovino. Danes je njeno število zelo okrnjeno iz različnih razlogov. Italijanska skupnost je ustavna kategorija (tako kot madžarska). 61. člen Ustave RS navaja (URS, 1991): »Vsakdo ima pravico, da svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu ali narodni skupnosti, da goji in izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo.« Tako je na dvojezičnih območjih tudi uradni jezik narodne skupnosti, v občinah Koper, Izola in Piran, poleg slovenščine uradni jezik še italijanščina. Kot navede avtorica Petronio (2019, str. 115–116), avtorica prispevka Knjižničarska dejavnost italijanske skupnosti v slovenski Istri: »Socializacija italijanske kulture na Obali poteka preko knjižnic. Vse italijanske šole in skupnosti imajo lastno knjižnico, ki je namenjena italijanskemu prebivalstvu. Prav tako se knjižnice ne ločujejo po tem, je vse skupno. Splošno izobraževalne knjižnice v Piranu, Izoli in v Kopru delujejo multikulturno, torej nabavljajo knjige v slovenskem in v italijanskem jeziku ter v drugih jezikih ter so namenjene vsem uporabnikom v Slovenski Istri. [...] Pripadnike italijanske narodnosti na različne načine seznanjamo o knjižnih novitetah in zagotavljamo usposabljanje na področju bibliotekarstva in referenčno službo.

V OK Srečka Vilharja deluje že 20 let referent za italijaniko [...] 10. februarja 2006 je bil ustanovljen Oddelek za italijaniko in se je referent za italijaniko preselil v nove prostore v Kopru [...] Oddelek za italijaniko je informativni center za pripadnike italijanske narodnosti in ostale uporabnike knjižnice. Nudi pomoč pri iskanju bibliografskih informacij in informacij, ki se nanašajo na življenje in kulturno dejavnost italijanske narodnosti v Sloveniji.«

7 KRAJEVNE KNJIŽNICE POKRAJINSKE IN ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE MURSKA SOBOTA NA NARODNOSTNO MEŠANEM OBMOČJU V PREKMURJU

Obravnavane knjižnice so na ruralnem območju, ki je močno kulturno podhranjeno. Uporabniki in člani krajevnih knjižnic in potujoče knjižnice favorizirajo stalno zaposlenega strokovnega knjižničarskega delavca z znanjem madžarskega jezika. Pomembno je, da se prisluhne željam uporabnikov in se jih kolikor je mogoče tudi upošteva, saj je teh uporabnikov malo (npr. KK Motvarjevci tedensko redno obiskuje pribl. pet do sedem uporabnikov, KK Prosenjakovci pribl. 3 uporabniki, v KK Hodoš je bilo v letu 2022 zabeleženih le 11 izposoj²) in jih navadno knjižničarji poznajo tudi osebno.

Po zadnjih spremembah Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe, 2023), po 24. členu vse spodaj naštetje krajevnih knjižnic spadajo v kategorijo krajevnih knjižnic II, to so krajevne enote splošnih knjižnic v naseljih, ki imajo do 2.500 prebivalcev (Uredba o osnovnih storitvah knjižnic, 2003), kar pomeni, da bi namesto štirih ur tedensko morali biti odprti deset ur tedensko. Tudi kar se prostora tiče, po 29. členu (Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe, 2023), ne izpolnjujejo pogojev, saj vsaka obsega manj kot 80 m² uporabne površine.

7.1 KRAJEVNA KNJIŽNICA HODOŠ (FIÓKKÖNYVTÁR HODOS)

Krajevne knjižnice na dvojezičnem področju Goriškega imajo že dolgo tradicijo. Po nekaterih dokumentih in zapiskih so imeli že vaški učitelji in duhovniki pred drugo svetovno vojno manjše knjižnične zbirke in so na ta način širili bralno kulturo v svojih sredinah. Na Hodošu so vaško knjižnico ustanovili leta 1957. Prvi knjižničar volonter je bil Albert Abraham, ki je v tej vlogi ostal do leta 1963. To funkcijo sta prevzela še Ferenc Könye in vzgojiteljica Rozalija Totič. Od leta 1977 se redno vodi inventarna knjiga, v letih 2013 in 2014 je bil fond obnovljen in prostor preurejen. Od leta 2013 je celotni knjižnični fond računalniško obdelan in pripravljen za izposajo (Papp, 2016). Krajevna knjižnica je odprta vsak četrtek po štiri ure, vodi pa jo Erika Jošar, zaposlena na Občini Hodoš.

² Cobiss3/Izposoja gradiva za obdobje 1. 1. 2022–31. 12. 2022.

Statistika kaže, da izposoja knjižničnega gradiva v madžarskem jeziku pada. V obdobju od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2017 je bilo izposojenih 233 enot gradiva; v obdobju od 1. 1. 2018 do 31. 12. 2022 pa je število znašalo 174 enot.³

7.2 KRAJEVNA KNJIŽNICA DOMANJŠEVCI (FIÓKKÖNYVTÁR DOMONKOSFA)

Knjižnica v Domanjševcih je bila leta 1970 ustanovljena na pobudo takratnega ravnatelja osnovne šole Geze Kerčmarja in njegove žene. Knjižnični fond je bil nekajkrat preseljen med šolo in vaškim domom, kjer je naposled tudi ostal. Od leta 1977 je knjižnica del mreže PIŠK MS (Papp, 2016). Krajevna knjižnica Domanjševci trenutno ne deluje. Po sedanjem Pravilniku o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe, 2023), KK Domanjševci trenutno ne izpolnjuje nobenih pogojev, ker je zaprta. Potrebno je čimprej vzpostaviti delovanje knjižnice, promovirati in obveščati tamkajšnje prebivalce o ponovnem odprtju, tako da bo to v skladu z zadnjimi spremembami Pravilnika in Uredbe. Tudi prostorsko težavo bi bilo potrebno urediti.

Statistika kaže, da izposoja knjižničnega gradiva v madžarskem jeziku drastično pada. V obdobju od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2017 je bilo izposojenih 1463 enot gradiva; v obdobju od 1. 1. 2018 do 31. 12. 2022 pa je število znašalo le 208 enot.⁴

7.3 KRAJEVNA KNJIŽNICA PROSENJAKOVCI (FIÓKKÖNYVTÁR PÁRTOSFALVA)

Krajevna knjižnica je bila ustanovljena leta 1975. V takratni krajevni skupnosti je imela največ zaslug za širjenje bralne kulture v slovenskem in madžarskem jeziku Ana Matič, ki je tudi vrsto let vodila knjižnico. Zatem je nekaj časa to funkcijo prevzela matičarka Zita Miholič, po ustanovitvi novih občin leta 1994 (Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij (ZUODNO), 1994) je pribl. 8 let samevala, le v primeru nujnih izposoj je ga. Zita Miholič prostovoljno omogočila dostop do knjižnice, da so si lahko uporabniki izposodili željeno knjižnično gradivo (J. Papp, osebna komunikacija, 19. 5. 2023). Knjižnico so prenovili

³ COBISS3/Izposoja gradiva po namembnosti/jezikih/675s. Oddelek knjižnice: 08 – Hodoš.

⁴ COBISS3/Izposoja gradiva po namembnosti/jezikih/675s. Oddelek knjižnice: 07 – Domanjševci.

spomladi 2015, od takrat jo vodi Geza Dora, odprta pa je enkrat tedensko za štiri ure (Papp, 2016).

Statistika kaže, da izposoja knjižničnega gradiva v madžarskem jeziku narašča. V obdobju od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2017 je bilo izposojenih 865 enot gradiva; v obdobju od 1. 1. 2018 do 31. 12. 2022 pa je število znašalo 1237 enot.⁵

7.4 KRAJEVNA KNJIŽNICA MOTVARJEVCI (FIÓKKÖNYVTÁR SZENTLÁSZLÓ)

Knjižnica je bila ustanovljena leta 1995 in se nahaja v vaško-gasilskem domu. Za nakup knjig sta veliko prispevali Občina Moravske Toplice in tamkajšnja vaška skupnost. Nekaj let po otvoritvi je knjižnico vodil Géza Kovács, pozneje pa Gyula Nemes (Papp, 2016). Knjižnico trenutno vodi Géza Dora, odprta pa je enkrat tedensko, in sicer ob petkih po štiri ure. Trenutno je najbolj obiskana knjižnica na Goričkem.

Statistika kaže, da izposoja knjižničnega gradiva v madžarskem jeziku narašča. V obdobju od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2017 je bilo izposojenih 3394 enot gradiva; v obdobju od 1. 1. 2018 do 31. 12. 2022 pa je število znašalo 3529 enot.⁶

8 ČEZMEJNO SODELOVANJE Z MATIČNO DRŽAVO

PIŠK MS in županijska knjižnica Dániel Berzsényi (BDMK) iz Sombotela sodelujeta v dobro Slovencev na Madžarskem in Madžarov v Sloveniji že od začetka šestdesetih let. Področja njunega skupnega dela, za katero velja načelo vzajemnosti, so naslednja:

- zamenjava knjig, časnikov, revij in drugega – neknjižnega gradiva,
- medknjižnična izposoja in
- sodelovanje na strokovnem področju, ki zaobsega več oblik.

Od omenjenih področij je za duhovno rast in ohranjanje narodne zavesti obeh narodnosti najpomembnejše prvo, ki vsebuje ponudbo literature in periodičnega tiska v maternem jeziku,

⁵ COBISS3/Izposoja gradiva po namembnosti/jezikih/675s. Oddelek knjižnice: 09 – Prosenjakovci.

⁶ COBISS3/Izposoja gradiva po namembnosti/jezikih/675s. Oddelek knjižnice: 06 – Motvarjevci.

v slovenskem za porabske Slovence in v madžarskem za prekmurske Madžare, zato ga tudi postavljamo (Vugrinec in Takács, 1996).

PIŠK MS sodeluje z madžarskimi knjižnicami že skoraj 60 let, in sicer z županijsko knjižnico v Sombotelu, monoštrsko mestno knjižnico, županijsko knjižnico v Zalaegerszegu, državno knjižnico Szécsényi in Državno knjižnico tuje literature. Najtesnejše sodelovanje med dvema državama se je odvijalo med letoma 1961 in 1995, kar je opisano v zbornikih: ob 35-letnici začetkov sodelovanja z madžarskimi knjižnicami, ob 50. obletnici delovanja PIŠK MS in ob 40-letnici dela nekdanjega študijskega oddelka PIŠK MS. Poleg razvoja in uspehov na področju knjižničarstva se je odvijalo sodelovanje tudi na drugih področjih družbenega življenja, kot so: položaj narodnih manjšin v Porabju in Prekmurju, likovna umetnost, založništvo, glasba, šolstvo, jezik in etnografija (Vugrinec, 2012, str. 25).

Med letoma 1996 in 2006 se je sodelovanje nadaljevalo, in sicer (Vugrinec, 2012, str. 27–39):

- s pripravami in izmenjavami razstav (Domoznanska književnost v treh prostorih – na Gradiščanskem, v Pomurju in Železni županiji; Živeti z mejo; Slovensko-madžarski kulturni stiki Vilenica '98; razstava o škofu Jánosu Szilyju, Dragocenosti PIŠK MS; Prekmurska madžarska periodika; madžarske knjižne dragocenosti in madžarska starejša periodika v murskosoboški knjižnici); od leta 2003 žal ni več prišlo do gostovanja razstav z nobene strani;
- s predstavitvami knjig in literarnimi srečanji (Predstavitev dvojezičnega zbornika Sodelovanje ob meji; predstavitev knjige Karla Kralič pa lepa Vida: slovenske pravljice in povedke iz Porabja; literarni večer s pisateljem Nándorjem Gionom; literarno srečanje s prevajalko in lektorico Orsolyo Gállos);
- z obiski in vzajemnim strokovnim izobraževanjem (delovni in uradni obiski z ravnatelji, uradniki, ministrstvi, pisatelji ipd., delovne prakse, strokovna izpopolnjevanja študentov bibliotekarstva, knjižni festivali, udeležba knjižničarjev na strokovnih posvetovanjih, strokovne ekskurzije);
- s publiciranjem o sodelovanju, gradivu in novostih (razne objave, ki so jih napisali in objavili dr. József Papp in drugi sodelavci PIŠK MS);
- s sodelovanjem pri znanstvenem in raziskovalnem knjižničarskem delu (simpoziji, predavanja, raziskovalno delo, delavnice, mednarodni posveti);

- z intervjuji in izjavami za medije tako na Madžarskem kot Slovenskem ter
- mikrofilmanje gradiva s pomočjo bibliotekarjev iz Državne knjižnice Szécsényi v Budimpešti pod vodstvom bibliotekarja Zoltana Nagya (prenašanje prekmurskih madžarskih publikacij, slovenskih starejših narečnih tiskov).

Ključnega pomena je tudi, da bibliotekarji, ki pokrivajo narodnostna območja, omogočajo dostop do dokumentov madžarske narodne kulture v Sloveniji in tudi čez mejo. Pomembno je, da stopijo v stik in sodelujejo s čezmejnimi organizacijami, z matičnimi knjižnicami in knjižničarji oz. bibliotekarji. Kulturne dobrine bo treba dosledno digitalizirati, biti morajo dostopne na spletu in treba jih je arhivirati na regionalni, državni in čezmejni ravni (Zágorec-Csuka, 2019, str. 57).

9 BRALNA KULTURA IN INFORMACIJSKO OPISMENJEVANJE UPORABNIKOV KNJIŽNICE, KI SO PRIPADNIKI MADŽARSKE NARODNE SKUPNOSTI

9.1 LITERARNI VEČERI

Literarni večeri so najbolj tradicionalni in priljubljeni dogodki v splošnih knjižnicah in spadajo med najbolj obiskane dogodke nasploh. Za pripadnike madžarske narodne skupnosti se ti dogodki izvajajo ne samo v osrednji, ampak tudi v krajevnih knjižnicah. Tekom let se je organiziralo več vrst literarnih večerov, tudi predavanj in dogodkov izobraževalnih navad. Tako so bili v preteklosti povabljeni tudi predavatelji, ki so predstavili zdrav način prehranjevanja; organizirane so bile okrogle mize o zbirki hungarike in likovne zbirke PIŠK MS ter razstava sodobne madžarske književnosti. V zadnjih letih je težnja tudi po predstavitvi lokalnih avtorjev širši javnosti in organiziranju literarnih večerov predvsem v krajevnih knjižnicah. Pandemija covida-19 je močno vplivala tudi na bralne navade uporabnikov knjižnice in članov pripadnikov narodne skupnosti, tako je bila večina dogodkov odpovedanih med letoma 2020 in 2021. Po dveh letih izpada so v drugi polovici leta 2022 ponovno organizirali literarni večer na Hodošu, kjer je kustos Atilla Pismanjak predstavil svojo znanstveno monografijo o arhitekturi v Prekmurju v času dualizma. V Motvarjevcih je fotograf in planinec Lado Klar izvedel potopisno predavanje z naslovom od Murske Sobote do Himalaje. Vsi dogodki, namenjeni madžarski narodni skupnosti, potekajo dvojezično.

9.2 MADŽARSKA BRALNA ZNAČKA JOŽEFA VARGE

14. 10. 2022 je PIŠK MS objavila možnost sodelovanja pri madžarski bralni znački »Jožefa Varge – gričevnate poti branja« za odrasle (*Varga József olvasási akció – az olvasás hepehupás útjai*). Bralna značka je bila poimenovana po dr. Józsefu Vargi, ki se je ukvarjal z jezikoslovjem in onomastiko. Tekom svojega življenja je izkazal tudi veliko zanimanje za raziskovanje prekmurskega madžarskega dialekta, poučeval je po dvojezičnih šolah v Prekmurju, bil je tudi nadzornik dvojezičnega poučevanja in navsezadnje tudi predstojnik Oddelka za madžarski jezik in književnost na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru (Knjižnica – Kulturni center Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ, 2015a). S tem so v PIŠK MS želeli privabiti čim več zainteresirancev, ki bi tako odkrili bisere madžarskih del in prevode v madžarščino tujih avtorjev. Z bralno značko so hoteli spodbuditi ponovno zanimanje za branje več vrst literature – od stroke do leposlovja. Sodelujoči so prebrali štiri knjige z vnaprej sestavljenega seznama del in o tem napisali mnenje. S tem so želeli pridobiti podatke, kakšno literaturo radi berejo, in posledično napotke za izboljšanje projekta. Akcija bralne značke je trajala vse do 28. 2. 2023, sodelujoči pa so prejeli knjižno nagrado. Z bralno značko za odrasle bodo nadaljevali tudi med oktobrom 2023 in februarjem 2024; nameravajo pa izvesti tudi bralno značko v madžarščini za otroke in mladino. Slika 1 je logotip madžarske bralne značke, ki prikazuje sestavljenko knjige in hetiške tradicionalne vzorce in barve.

Slika 1: Logotip madžarske bralne značke za odrasle

9.3 POTUJOČA KNJIŽNICA NA »MADŽARSKI PROGI«

S knjižnim in neknjižnim gradivom Potujoča knjižnica PIŠK MS od leta 1995 oskrbuje tudi pripadnike madžarske narodne skupnosti. Ena izmed prog bibliobusa je tako »rezervirana« za

madžarsko progo, po kateri se poda na vsaka dva tedna in na devetih izposojevališčih poleg slovenskega gradiva nudi tudi gradivo v madžarskem jeziku ter druge storitve potujoče knjižnice. Pred odhodom na progo se na bibliobus v ta namen prenese gradivo, ki ga hungarist pripravi in zamenja na vsakih štirinajst dni, da so uporabniki sproti seznanjeni z novitetami v njihovem maternem jeziku.

Kraji na t. i. »madžarski progi« so: Čikečka vas, Motvarjevci, Prosenjakovci, Središče, Domanjševci, Krplivnik in Hodoš. Vse to so vasi, v katerih mešano in složno živijo Slovenci in Madžari. V duhu dobrega kulturnega in osebnega sodelovanja na tej progi delo kot bibliotekar izposojevalec opravlja hungarist, da se pripadnikom te skupnosti zagotovi komuniciranje v njihovem jeziku.

Madžarski fond – bibliobus znaša čez 5000 knjig. Prava posebnost je pravzaprav stik »bibliobusarjev« z obiskovalci. Prav ta odnos je tisti, ki postavlja človeške vezi na visoko raven – kramljanje o pomembnih in manj pomembnih življenjskih izkušnjah, svetovanje in pogovori o prebranih knjigah, poznavanje bralčevih literarnih želja, prošnje za nove knjige, pripovedovanje o dogodkih v matični ustanovi (Balažic, 2016). Slika 2 prikazuje bibliobus v naselju Središče – Szerdahely.

Slika 2: Bibliobus v Središču

10 DODATNI NAKUP KNJIŽNIČNEGA GRADIVA IN INFORMACIJSKIH VIROV TER STROKOVNA OBDELAVA GRADIVA KNJIŽNICE V MADŽARSKEM JEZIKU

V skladu s 25. členom Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1, 2001) knjižnica nabavlja knjižnično gradivo tudi za pripadnike madžarske narodne skupnosti. Knjižnica si z rednim in dodatnim nakupom gradiva v madžarskem jeziku prizadeva za ohranjanje jezika madžarske manjšine, podpira kulturno-umetniško izražanje v jeziku manjšine in kulturno povezovanje z matičnim narodom (Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, 2022). Dodatni nakupi se izvedejo z donacijami Madžarske samoupravne narodne skupnosti Šalovci, Hodoš in Moravske Toplice. Poleg tega pridobijo tudi gradivo v obliki darov.

Pri oblikovanju knjižnične zbirke za pripadnike madžarske narodne skupnosti, tako kot tudi za širšo populacijo okolja, je treba upoštevati starostno, izobrazbeno in socialno strukturo prebivalstva, značaj regije, strukturo uporabnikov, delovanja društev ipd. Uporabniki pripadniki manjšine po svojem opažanju radi prebirajo dela lokalnih ustvarjalcev, kuharskih knjig, zgodovinske romane in splošne romane, predvsem ljubezenske. Uporabniki, ki prihajajo na potujočo knjižnico, so v velikem številu tudi predšolski in osnovnošolski otroci, pri katerih je treba upoštevati, da razen branja v prostem času potrebujejo tudi gradivo, ki je namenjeno raznim šolskim tekmovanjem, bralnim značkam in domačemu berilu. Za strokovni nasvet se knjižnica povezuje s kolegi potujoče sekcije iz knjižnice Csorba Győző iz Peča, s katerimi se posvetuje tudi o aktualnih problemih, jih prosi za pomoč pri izbiri gradiva, predvsem pri šolskih otrocih in mladini. Pri mladini je opazno, da radi prebirajo predvsem prevode tujih avtorjev, ki so trenutno popularni (*Kapitan Gatnik*, *Pasji mož* ipd.) – ne zanimajo se preveč za ljudsko izročilo, madžarsko klasiko, in to je treba upoštevati, sicer bodo nabavili mrtvi fond.

11 DOMOZNANSKA DEJAVNOST V POKRAJINSKI IN ŠTUDIJSKI KNJIŽNICI MURSKA SOBOTA V PRETEKLOSTI IN SEDAJ

Slovenske splošne knjižnice v okviru domoznanske dejavnosti zbirajo, obdelujejo, varujejo in posredujejo gradivo o lokalni skupnosti, v kateri delujejo. Zanimivost oz. dodana vrednost na našem področju oziroma v PIŠK MS, ki spada med osrednje območne knjižnice (v nadaljevanju OOK), tudi prekriva dele območja, kjer živi madžarska narodnostna skupnost. Med drugo

svetovno vojno je bil ta del okupiran s strani takratne Madžarske, tudi židovska skupnost je bila dejavna vse do druge svetovne vojne in nemalo besedil, molitvenikov in obrednih knjig je nastalo v madžarskem jeziku, ki jih hrani PIŠK MS v židovski zbirki.

11.1 ZGODOVINA KNJIŽNICE

Zaradi specifičnih zgodovinskih razvojnih potez je tudi razvoj knjižničarstva in knjižnic v Pomurju in nasploh v Prekmurju zaradi pripadnosti k Ogrski vse do leta 1919 potekal nekoliko drugače in počasneje kot na ostalem slovenskem ozemlju. Znane so le župnijske oziroma cerkvene knjižnice, ki so bile v pristojnosti duhovnikov, in grajske knjižnice, ki so bile v lasti grofov. Oboje, zlasti pa slednje, so posedovale številno dragoceno gradivo, s prekmurskim gradivom pa je bila najbolje založena knjižnica grofa Szapáryja v Murski Soboti. Društvene knjižnice so se v Murski Soboti začele ustanavljati od leta 1899 naprej, a v te so smeli zahajati le člani društva, ki pa so bili v glavnem madžarske narodnosti. Čas druge svetovne vojne knjižnicam ni prizanesel, saj so bile vse slovenske knjige odstranjene, knjižničarske storitve pa so bile ustavljene (Sedar, 2016).

Domoznanske zbirke so odraz večnacionalnega značaja Pomurja, kjer so živeli in živijo Slovenci, Madžari, Židje, Hrvati, nemško govoreči prebivalci in Romi, ter značaja več verskih skupnosti, ki ga predstavljajo pripadniki katoliške, evangeličanske in židovske veroizpovedi. Po letu 1919 se je v Prekmurju uveljavljala knjižna slovenščina in ob prekmurskem knjižnem jeziku so avtorji uporabljali madžarski črkopis ter kasneje tudi gajico in s teh vidikov predstavlja to gradivo unikum. Poleg originalov ima knjižnica tudi fotokopije originalnega gradiva, ki so bile pridobljene iz tujih, predvsem madžarskih in slovaških knjižnic ter arhivov. To so monografije starejših prekmurskih tiskov, periodika, strokovni članki, korespondence, gradivo o protestantizmu v Prekmurju, rokopisi, pisma, sezname itd. Kar se tiče neknjižnega gradiva, na mikrofilih imajo serijske publikacije, ki jih knjižnica ne poseduje v celoti, tako kot npr. časnik *Muraszombat és Vidéke* iz obdobja 1884–1919 in 1941–1945, ki je pomemben vir za zgodovino okraja Murska Sobota konec 19. in v začetku 20. stoletja in so ga uspeli mikrofilmati s pomočjo Državne knjižnice Szécsényi iz Budimpešte (Országos Szécsényi Könyvtár) (Pavlič, 2016). Prav tako je bivši hungarist dr. József Papp posredoval veliko digitaliziranih del, med drugimi Szlovéniai Magyar Irodalmi Lexikon (Slovenski madžarski

književni leksikon), Muravidéki Életrajzi Lexikon (Prekmurski biografski leksikon) in druge enote (Bánkeszi, 2010, str. 62).

11.2 KNJIŽNA DEDIŠČINA PREKMURSKIH MADŽAROV

Domoznanstvo v PIŠK MS zaobsega področje na obeh straneh reke Mure (Prlekijo, Prekmurje in Porabje), pomeni pa zbiranje gradiva in proučevanje le-tega z različnih vidikov (zgodovinskega, geografskega, arheološkega, literarnega, jezikovnega, sociološkega, etnološkega idr.), pri čemer sta za nabavo in zbiranje domoznanskega gradiva upoštevana predvsem dva kriterija: avtor izhaja iz Prekmurja oz. iz Porabja in iz Prlekije; zbiranje knjižnega in neknjižnega gradiva, ki obravnava Prlekijo, Prekmurje in Porabje, pa čeprav avtor po rodu ni Prlek, Prekmurec ali Porabec. Tako tudi med njimi najdemo dr. Anno Kolláth (Knjižnica – Kulturni center Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ, 2015b), sociolingvistko in sociodialektologinjo, nekdanjo predstojnico Oddelka za madžarski jezik in književnost na Filozofski fakulteti v Mariboru, ki raziskuje rabo madžarskega jezika v Prekmurju, ter dr. Annamário Gróf (Knjižnica – Kulturni center Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ, 2015c), jezikoslovko, ki se prav tako ukvarja z raziskavo ugrofinskih jezikov v manjšinskem položaju. Ključnega pomena je, da se tovrstno gradivo ohranja, digitalizira, se širi po spletu in se tako ozavešča širšo javnost o kulturi, tradicijah in naravni dediščini lokalne skupnosti. PIŠK MS poleg KKC Lendava poseduje najbogatejšo zbirko madžarskih knjig in knjižničnih dokumentov v Sloveniji. Knjižnica zelo dobro sodeluje z drugimi knjižnicami in lokalnimi ustanovami, občinami, narodnimi skupnostmi, medijskimi hišami, kot so: KKC Lendava, MNMI, KUD Baráti Kör Murska Sobota in še drugi (Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, b. d.)

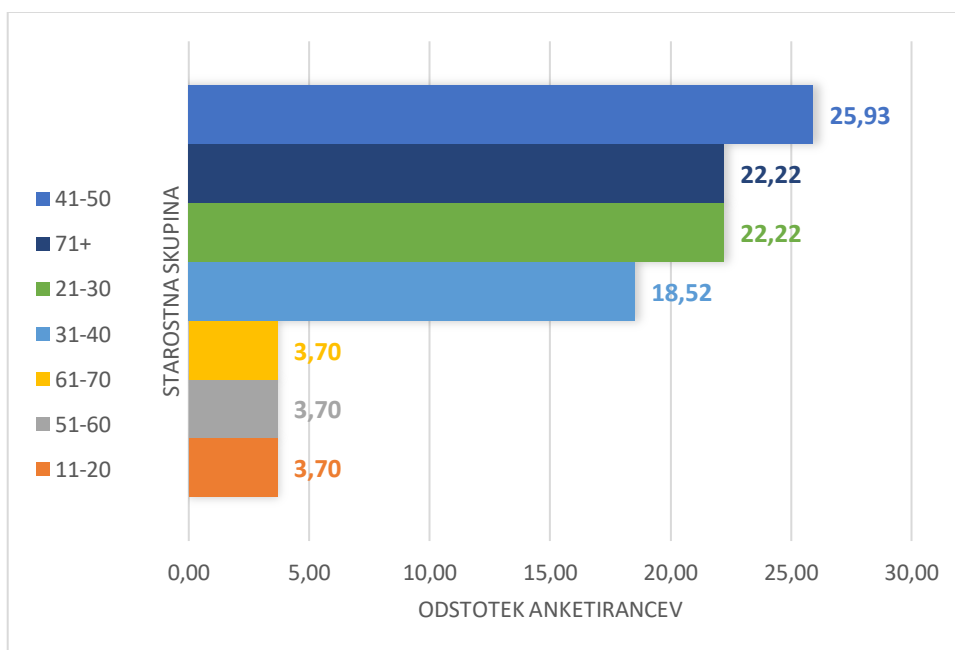
12 REZULTATI RAZISKAVE

V nadaljevanju naloge so predstavljeni rezultati raziskave po posameznih anketnih sklopih. Uporabljeni izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, se uporabljajo kot nevtralni za moški in ženski spol.

12.1 DEMOGRAFSKI PODATKI

Anketo je izpolnilo 62,96 % žensk in 37,04 % moških.

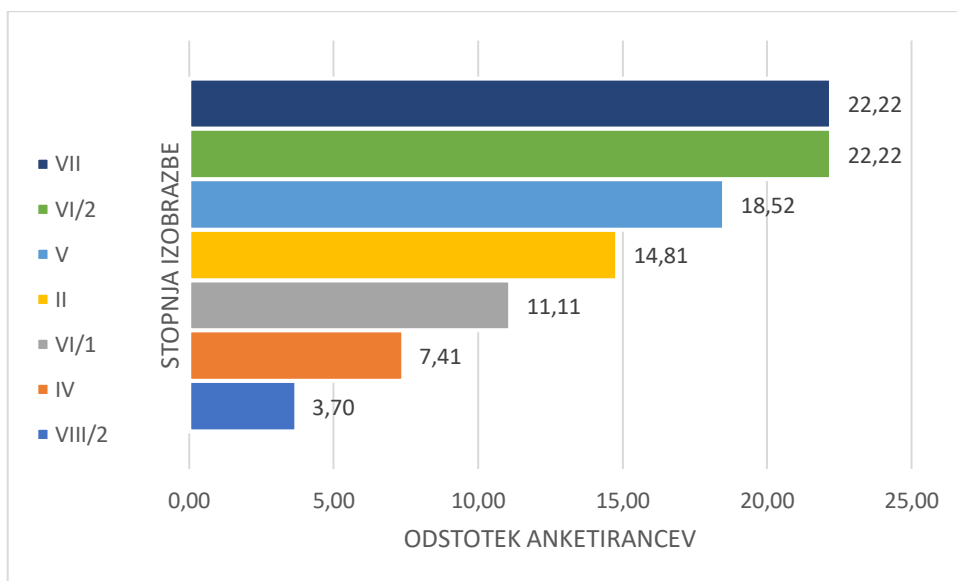
Kot je razvidno iz Grafikona 1 je največ anketirancev bilo v starostni skupini 41–50 let, kar predstavlja 25,93 % anketirancev. Sledita starostni skupini 21–30 in 71+ let, vsaka skupina predstavlja 22,22 % anketirancev. Starostna skupina 31–40 let predstavlja 18,52 % anketirancev. 3,70 % anketirancev predstavlja starostna skupina 11–20 let, 3,70 % anketirancev prav tako predstavlja starostna skupina 51–60 let ter 3,70 % anketirancev starostna skupna 61–70 let.

Grafikon 1: Starost anketirancev

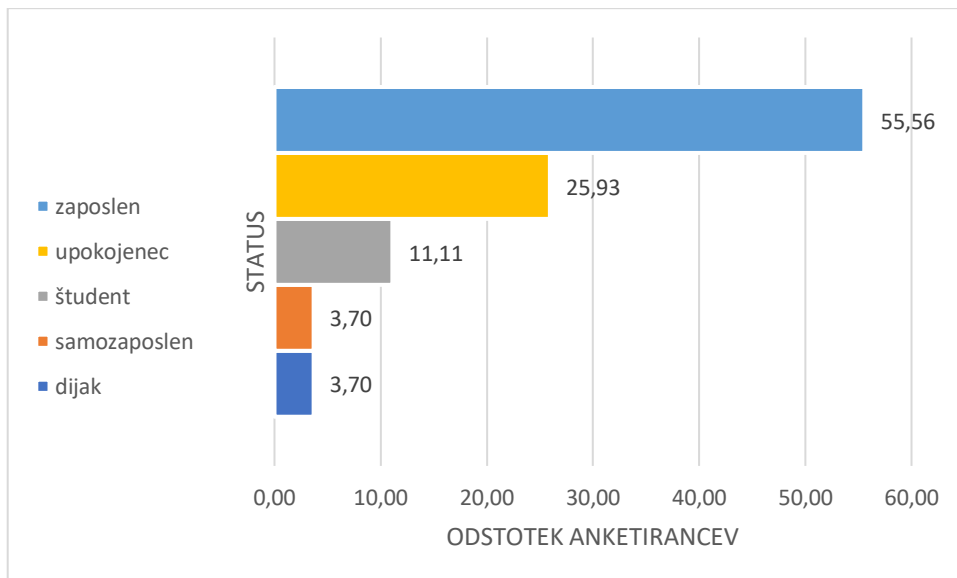
Kot prikazuje Grafikon 2, je največ anketirancev, in sicer 22,22 %, imelo VII. stopnjo izobrazbe (specializacija po visokošolskem strokovnem programu, univerzitetni program ali magisterij stroke (2. bol. st.)) in VI/2. stopnjo (specializacija po višješolskem programu, visokošolski strokovni programi ali visokošolski strokovni in univerzitetni program (1. bol. st.)), prav tako 22,22 %. Z 18,52 % sledijo anketiranci s V. stopnjo (gimnazijsko, srednje poklicno – tehniško izobraževanje, srednje tehniško oz. drugo strokovno izobraževanje). S 14,81 % sledijo anketiranci z II. stopnjo izobrazbe (osnovna šola). Z 11,11 % sledijo anketiranci s VI/1. stopnjo (višješolski program (do 1994), višješolski strokovni program). 7,41 % anketirancev je imelo

IV. stopnjo (srednje poklicno izobraževanje (3-letno)). Najmanj oz. 3,70 % anketirancev je imelo VIII/2. stopnjo izobrazbe (doktorat znanosti ali doktorat znanosti (3. bol. st.)).

Grafikon 2: Izobrazba anketirancev

Na Grafikonu 3 je prikazano, da je največ, to je 55,56 % anketirancev zaposlenih, 25,93 % je upokoencev, 11,11 % je študentov, 3,70 % je samozaposlenih in 3,70 % je dijakov. Noben izmed anketirancev se ni opredelil kot brezposeln.

Grafikon 3: Status anketirancev

12.2 UPORABNIKI IN ČLANI POKRAJINSKE IN ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE MURSKA SOBOTA

Večina anketirancev je uporabnikov PIŠK MS, in sicer 92,59 %. 7,41 % jih je odgovorilo, da niso uporabniki PIŠK MS. En anketiranec je odgovoril, da ni uporabnik PIŠK MS, s komentarjem: »Ker sem uporabnik Univerzitetne knjižnice Maribor – ta mi je bila tekom študija bolj dostopna.« Drugi anketiranec je odgovoril, da ni uporabnik PIŠK MS, s komentarjem: »Predaleč je«.

88,89 % anketirancev je članov PIŠK MS. 11,11 % anketirancev niso člani PIŠK MS. En anketiranec je odgovoril, da ni član PIŠK MS, s komentarjem: »Ker sem član Univerzitetne knjižnice Maribor. Vendar želim postati član tudi Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota.« Drugi anketiranec je odgovoril, da ni član PIŠK MS, s komentarjem: »Predaleč je.« En anketiranec, ki je odgovoril, da ni član PIŠK MS, pa ni dodal komentarja.

12.3 MATERNI JEZIK IN NARODNOST

Na vprašanje, kaj je njihov materni jezik, je večina odgovorila, da je to madžarščina (88,89 %), ostali so odgovorili, da je to slovenščina (11,11 %).

Glede narodnosti se je večina opredelila kot pripadniki madžarske narodne skupnosti (81,48 %), ostali so se opredelili, da niso (18,52 %). Tu je pomembno omeniti, da posamezniki, ki niso del manjšine, prav tako lahko berejo in komunicirajo v madžarskem jeziku, zato ker je v tem primeru lahko madžarščina kot jezik okolja oz. so se posamezniki odselili in niso več na dvojezičnem območju, vendar kljub temu negujejo znanje madžarskega jezika in kulturo s prebiranjem gradiva v madžarskem jeziku, udeleževanjem na prireditvah in v drugih oblikah sodelovanja.

12.4 STROKOVNOST IN PRIPRAVLJENOST ZAPOSLENIH

Pri ocenjevanju strokovnosti zaposlenih in pripravljenosti zaposlenih za pomoč strankam (Tabela 1) so anketiranci ocenjevali zaposlene v KK Hodoš, KK Domanjševci, KK Prosenjakovci, KK Motvarjevci, potujoči knjižnici (»madžarska proga«, ki zajema vasi

Ivanovci, Čikečka vas, Motvarjevci, Prosenjakovci, Središče, Domanjševci, Krplivnik, Hodoš, Dankovci) ter osrednji knjižnici. Ocene, ki so jih podali anketiranci, so bile 1 – zelo slabo, 2 – slabo, 3 – niti slabo niti dobro, 4 – dobro in 5 – zelo dobro.

Najvišjo povprečno oceno pri ocenjevanju strokovnosti zaposlenih so prejeli zaposleni na potujoči knjižnici – 4,60. S povprečno oceno 4,50 sledijo zaposleni v osrednji knjižnici. Najnižjo povprečno oceno so prejeli zaposleni v KK Motvarjevci – 3,50.

Tabela 1: Ocenjevanje strokovnosti zaposlenega

Knjižnica	Povprečna ocena
Hodoš	4,33
Domanjševci	4,17
Prosenjakovci	4,00
Motvarjevci	3,50
Potujoča knjižnica	4,60
Osrednja knjižnica	4,50
Povprečje	4,18

Po Bronstein in Nebenzahl (2020) strokovnost zaposlenih predstavljajo kompetence, ki jih avtorja združujeta v štiri sklope:

- tehnična znanja (povezana z uporabo računalnika, različnih aplikacij, spleta),
- informacijska znanja (povezana z iskanjem in posredovanjem informacij),
- osebne kompetence (osebne značilnosti, komunikacijske spretnosti, večopravilnost) in
- tradicionalna bibliotekarska znanja – spretnosti, povezane z organizacijo informacij v knjižnici (katalogizacija, indeksiranje, klasificiranje).

Ker pripadniki madžarske narodne skupnosti predstavljajo majhen delež vseh uporabnikov PIŠK MS in ker ne želimo da se ta delež še dodatno zmanjšuje, smo še posebej poizvedeli kako pomembna se anketirancem zdi pripravljenost zaposlenih za pomoč uporabnikom. Čeprav je to del strokovnosti, se nam ta del zdi ključnega pomena, saj želimo da imajo pripadniki madžarske narodne skupnosti pozitivno izkušnjo s strokovnimi delavci PIŠK MS; ne želimo izgubiti katerega od maloštevilnih uporabnikov pripadnikov madžarske narodne skupnosti zaradi slabe izkušnje. Kot prikazuje Tabela 2, pri ocenjevanju pripravljenosti zaposlenih za pomoč strankam

so enako kot pri ocenjevanju strokovnosti najvišjo povprečno oceno prejeli zaposleni na potujoči knjižnici – 4,42. S povprečno oceno 4,39 sledijo zaposleni v osrednji knjižnici. Najnižjo povprečno oceno so prejeli zaposleni v KK Motvarjevci – 3,67.

Tabela 2: Ocenjevanje pripravljenosti zaposlenih za pomoč strankam

Knjižnica	Povprečna ocena
Hodoš	4,17
Domanjševci	4,08
Prosenjakovci	4,00
Motvarjevci	3,67
Potujoča knjižnica	4,42
Osrednja knjižnica	4,39
Povprečje	4,12

12.5 KNJIŽNIČNE STAVBE IN PROSTORI

Pri ocenjevanju knjižničnih stavb in prostorov so anketiranci ocenjevali stavbe in prostore KK Hodoš, KK Domanjševci, KK Prosenjakovci, KK Motvarjevci ter osrednje knjižnice. Ocene, ki so jih podali anketiranci, so bile 1 – zelo slabo, 2 – slabo, 3 – niti slabo niti dobro, 4 – dobro in 5 – zelo dobro.

Kot je obče znano, je večina krajevnih knjižnic v Pomurju lociranih v kulturnih in gasilskih domovih ali kot posebna soba v občinskih prostorih. To pomeni, da so te knjižnice majhne, opremljene s starim in obrabljenim pohištvo, niso opremljene s sodobnimi računalniki, pojavljajo se velike težave s kurjavo, saj so prostori pozimi premalo ogrevani, poleti pa zna biti neznosno vroče. V osrednji knjižnici je za madžarsko leposlovje posebej namenjen prostor oz. police. Strokovna literatura je pomešana z ostalim gradivom. Na potujoči knjižnici, katere prostorov sicer anketiranci niso ocenjevali, so posebej za madžarsko leposlovje namenjene poličke, ostalo gradivo (stroka, DVD-ji, CD-ji) je v zabojčkih in se jih prinese na avtobus, ko gre ta v Porabje in na »madžarsko progo«. Če so tudi uporabniki sami mnenja, da prostori krajevnih knjižnic niso ustrezni, smo preverjali v anketi. Povprečne ocene knjižničnih stavb in prostorov so dokaj slabe. Najboljšo povprečno oceno (3,70) je prejela osrednja knjižnica, katera se ne nahaja na dvojezičnem območju. Najslabšo povprečno oceno (2,87) je prejela KK

Motvarjevci, ostale KK so vmes. Uporabniki glede na podane ocene torej niso zadovoljni s stavbami in prostori knjižnic na dvojezičnem območju.

Tabela 3: Ocenjevanje knjižničnih stavb/prostorov

Knjižnica	Povprečna ocena
Hodoš	3,50
Domanjševci	3,33
Prosenjakovci	3,50
Motvarjevci	2,87
Osrednja knjižnica	3,70
Povprečje	3,38

Primer dobre prakse je Krajevna knjižnica Turnišče, ki spada pod KKC Lendava. Knjižnica je nameščena v večnamenski stavbi, s sodobnim pohištvo, igralnim koticom, s koticom za prebiranje dnevnega časopisja in sprostitev. Knjižnica prav tako omogoča možnost najema igralnega koticika za praznovanje rojstnih dni (Občina Turnišče, b. d.).

12.6 ZADOVOLJSTVO S KNJIŽNIČNIM GRADIVOM

Pri ocenjevanju zadovoljstva z madžarskim knjižničnim gradivom (knjige, revije, CD-ji, DVD-ji ipd.) so anketiranci ocenjevali zadovoljstvo z madžarskim knjižničnim gradivom v KK Hodoš, KK Domanjševci, KK Prosenjakovci, KK Motvarjevci, potujoči knjižnici (»madžarska proga«, ki zajema vasi Ivanovci, Čikečka vas, Motvarjevci, Prosenjakovci, Središče, Domanjševci, Krplivnik, Hodoš, Dankovci) ter osrednji knjižnici. Elementi zadovoljstva so aktualnost in obseg knjižnične zbirke. Ocene, ki so jih podali anketiranci, so bile 1 – zelo slabo, 2 – slabo, 3 – niti slabo niti dobro, 4 – dobro in 5 – zelo dobro.

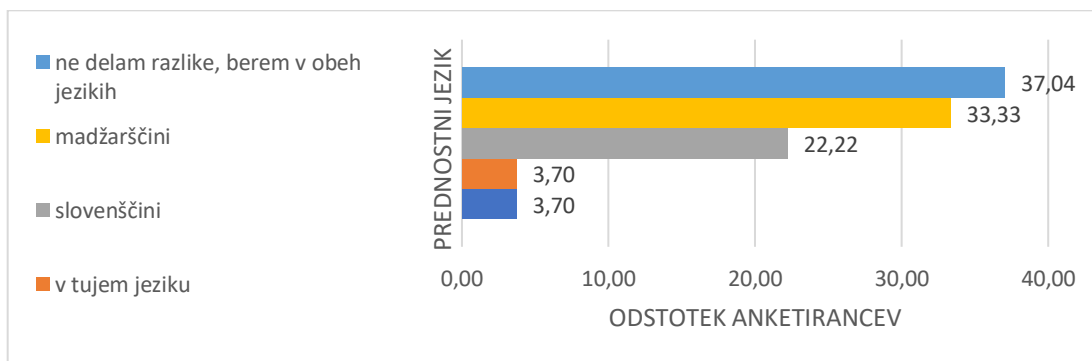
Največ prejetih ocen je bilo med niti slabo niti dobro in dobro. V krajevnih knjižnicah je včasih premalo uporabnega fonda, večinoma so prisotne zastarele knjige, ponekod zastareli mediji, kot so videokasete, ki bi jih bilo treba odpisati, saj nimajo neke vrednosti in niso domoznanske narave. Najnižjo povprečno oceno (3,17) je prejela KK Domanjševci. Največje zadovoljstvo uporabnikov z madžarskim knjižničnim gradivom (knjige, revije, CD-ji, DVD-ji ipd.) se kaže v primeru potujoče knjižnice, kar je razumljivo, saj se fond menjava na vsakih 14 dni, prav tako se uporabnikom dostavi želeno naročeno in rezervirano gradivo.

Tabela 4: Ocenjevanje zadovoljstva z madžarskim knjižničnim gradivom (knjige, revije, CD-ji, DVD-ji ipd.)

Knjižnica	Povprečna ocena
Hodoš	3,42
Domanjševci	3,17
Prosenjakovci	3,46
Motvarjevci	3,29
Potujoča knjižnica	4,05
Osrednja knjižnica	3,86
Povprečje	3,54

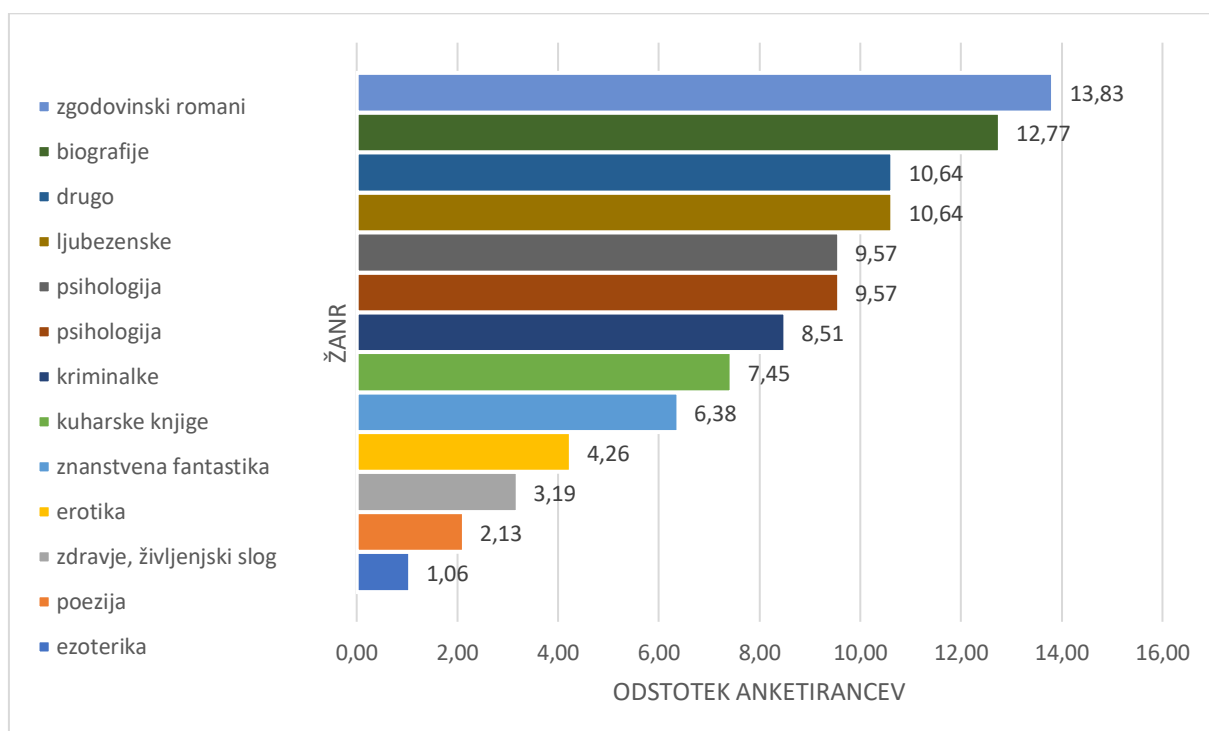
12.7 PREBIRANJE LITERATURE

Grafikon 4 prikazuje da je znatna večina (37,04 %) pri vprašanju, v katerem jeziku najrajši prebirajo literaturo, odgovorila, da berejo v obeh jezikih, da ne delajo razlike. Razlogi, ki so jih anketiranci navedli, so predvsem naslednji: oba jezika sta uporabniku enakovredna, nimajo težav z razumevanjem slovenščine in madžarščine, vadba obeh jezikov, ne delajo razlike med jezikoma, odvisno od žanra literature si tudi izberejo ustrezen jezik. Nato sledi delež sodelujočih, ki rajši prebirajo knjižnično gradivo v madžarščini (33,33 %), pri katerih so za izbiro jezika pojasnili sledeče: »Materni jezik, je lažje razumljivo«, »Jezik in izrazoslovje sta mi bolj pri srcu, prav tako menim, da je besedni zaklad večji, posledično tudi napisano bolj popestreno«, »Govorim samo v madžarščini in v tujem jeziku«. Delež posameznikov, ki rajši prebirajo literaturo v slovenskem jeziku, je 22,22 % in utemeljitve zanje so: večji izbor gradiva, navada, boljše razumevanje jezika, ker živijo v Sloveniji, zanimajo jih novice iz Slovenije. En anketiranec (3,70 %) je odgovoril, da raje prebira literaturo v tujem jeziku. Komentar je bil: »Berem angleško in madžarsko.« En anketiranec (3,70 %) je odgovoril, da ne bere niti v slovenščini niti v madžarščini. Komentar je bil: »Ker se mi ne da brati.«

Grafikon 4: Poseganje po literaturi

Največ (13,83 %) anketirancev posega po zgodovinskih romanih, na drugem mestu so biografije z 12,77 % in na tretjem mestu drugo in ljubezenske zgodbe, vsak žanr po 10,64 %. Pod drugo so anketiranci zapisali: stare madžarske klasike, potopisne knjige, turistični vodiči po državah, revije, časopisi, domoznanstvo, teologija, romane. En anketiranec je podal tudi odgovor pod navedenimi možnostmi *drugo*: »V knjižnici si predvsem izposojam znanstvena dela, če želim prebrati roman, si ga kupim.« Kot prikazuje Grafikon 5 pripadniki madžarske narodne skupnosti posegajo po raznovrstni literaturi in noben žanr posebej ne izstopa.

Grafikon 5: Žanri

12.8 UPORABA PLATFORME COBISS IN NAVZOČNOST UPORABNIKOV NA SPLETU

Anketno vprašanje se je zaradi poenostavitve glasilo »Ali uporabljate platformo COBISS - Kooperativni online bibliografski sistem in servisi?«. Seveda smo spraševali glede uporabe COBISS+, saj glede na dosedanje delovne izkušnje populacija večinoma niti ne ve kaj vse platforma zajema, in ne razlikuje med segmenti COBISS, COBISS+ ter drugimi.

Večina (55,56 %) anketirancev je odgovorila, da uporablja platformo COBISS (Kooperativni online bibliografski sistem in servisi) oz. kot je zaradi poenostavitve bilo mišljeno segment

COBISS+. Izmed 12 anketirancev, ki so odgovorili, da platforme COBISS ne uporabljajo, so trije odgovorili, da nimajo potrebe, dva ne uporabljata interneta, dva se raje osebno zglasita v knjižnici, en anketiranec pa je odgovoril: »Ponavadi berem na spletu, za otroke uporabljamo storitve knjižnice.« En anketiranec pa ne ve, kaj je COBISS.

Pri vprašanju, ali obiskujejo uradno spletno stran knjižnice, je večina odgovorila ne (77,78 %), kar je alarmantno. Glede na to, da smo v digitalni dobi in večino svojega časa preživimo na spletu, se poraja vprašanje, zakaj je spletna stran tako slabo obiskana. Odgovori, ki so jih podali anketiranci, so, da se informirajo na potujoči knjižnici ali se raje oglasijo v knjižnici, eni ne uporabljajo interneta, nimajo potrebe, niso uporabniki PIŠK MS, vse najdejo na COBISS-u, aktualne informacije o knjižnici jim niso tako pomembne, v knjižnico grejo, ko želijo prebrati knjigo, menijo, da je spletna stran večino časa nedosegljiva in slabo urejena. Nekateri pa sploh ne vedo, da spletna stran PIŠK MS obstaja.

Uradna spletna stran knjižnice je zastarela, nepregledna in se stalno sesuva. Treba se je zavedati, da živimo v informacijski dobi in hočemo imeti informacije takoj na razpolago. Če je spletna stran slabo urejena, neprivlačna, težko dostopna in ne najdemo potrebnih in zahtevanih informacij, to odbija potencialnega uporabnika.

Večina anketirancev (59,26 %) si želi, da bi bila spletna stran PIŠK MS na voljo tudi v madžarskem jeziku. V madžarščini so prevedeni nekateri sklopi, ne pa vsi.

V današnjem času je prav tako zelo pomembna prisotnost na družbenih omrežjih, kot so Facebook, Instagram, TikTok ipd. PIŠK MS ima uradno Facebook stran in YouTube profil, ki pa je bil aktiven samo v obdobju epidemije covida-19. Youtube račun še obstaja, ampak se nanj ne nalagajo nove vsebine. Na vprašanje, ali jih spremljajo na družbenih omrežjih, je 74,07 % anketirancev odgovorilo, da jim ne sledijo na družbenih omrežjih. Razlogi za to so: uporabniki ne vedo, da je PIŠK MS prisotna na družbenih omrežjih, eni so nasprotniki družbenih omrežij, drugi uporabljajo samo eno vrsto medija (TikTok), ne uporabljajo interneta, sploh ne uporabljajo družbenih omrežij, zaradi pomanjkanja prostega časa ne uporabljajo družbenih omrežij, zaradi neaktivnosti PIŠK MS na teh omrežjih ne sledijo več. Mladina večinoma uporablja TikTok in Instagram, Facebook je tako rekoč za to starostno skupino neuporaben in dolgočasen. V prihodnosti bi se morali osredotočiti tudi na objave, ki so namenjene

pripadnikom madžarske narodne skupnosti, le-te pa bi morale biti tako pogoste kot objave, namenjene ostalim uporabnikom.

12.9 POSEBNI PROGRAMI ZA DVIG BRALNE KULTURE

Na vprašanje, ali se anketiranci udeležujejo prireditev, ki so namenjene pripadnikom madžarske narodne skupnosti, je večina odgovorila da (77,78 %), ostalih 22,22 % pa ne. Razlogi za neudeležbo na prireditvah, namenjenih pripadnikom madžarske narodne skupnosti, so, da anketiranci nimajo interesa, imajo premalo prostega časa, da bi se udeleževali prireditev, ni vsebin, ki bi jih zanimale, eni so večino časa v tujini, eni živijo daleč od Murske Sobotice (v Lendavi), a če bi bila kakšna posebej zanimiva prireditev, bi se je udeležili.

Prireditve, namenjene pripadnikom madžarske narodne skupnosti, potekajo večinoma v krajevnih knjižnicah, ki pa so prostorsko neprimerne in je treba v nekaterih primerih poiskati druge prostore, npr. dvorano v kulturnem domu.

22,22 % anketirancev je sodelovalo pri madžarski bralni znački Jožefa Varge, namenjeni odraslim v letu 2022/23. 33,33 % anketirancev je odgovorilo, da niso bili seznanjeni z bralno značko, 44,44 % anketirancev pa ni sodelovalo pri bralni znački. Razlogi, zakaj niso sodelovali, so pomanjkanje časa, ker jih ne zanima in imajo druge obveznosti, običajno ne sodelujejo pri takšnih stvareh, in če je kaj zavezujočega, jih to odbija.

12.10 PREDLOGI, POHVALE IN KRITIKE ANKETIRANCEV

Anketiranci so podali naslednje predloge, pohvale in kritike:

- »You go girl!«
- »Brez pripomb. Vse je O. K.«
- »Naj se potrudijo tudi izvoljeni lokalni svetniki za dvig bralnih navad.«
- »Več prireditev, zgodovinski in literarni večeri.«
- »Izvesti anketo med prebivalci dvojezičnih naselij in člani Društva Baráti Kör v Murski Soboti, da bi ugotovili, kakšne vrste programov bi radi.«

- »Odpreti se slovenski skupnosti v Murski Soboti v smislu, da jim v slovenščini predstavimo madžarsko literaturo, kulturo, umetnost, znanstvena dela, predvsem tista, povezana s Slovenijo ...«
- »Več dogodkov, povezanih s književnostjo v madžarskem jeziku, z zanimivo vsebino, ki bi morda pritegnila tudi mlajše, npr. o življenju in delu pesnikov in pisateljev.«
- »Če zaposleni obvlada madžarski jezik, naj ga tudi uporablja.«
- »Zelo dobro narejena anketa.«
- »Mislim, da je bibliobus zelo pomemben in uporaben, še posebej za ljudi, ki živijo v majhnih vaseh. Tako lahko bralna kultura preživi tudi v teh naseljih. Prepričan/-a sem, da bomo še dolgo lahko uživali v priložnostih, ki jih ponuja bibliobus, prav tako pa sem prepričan/-a, da bo na avtobusu vedno kakšen madžarsko govoreči knjižničar.«
- »Več izbire bi lahko bilo, še posebej za otroke.«
- »Obožujemo potujočo knjižnico, večinoma si izposojamo otroške knjige, zelo so nam všeč.«
- »Lendavski knjižnici bi lahko podarili več knjig v madžarščini, drugače pa so madžarske knjige zelo dobre, jih je veliko in tudi osebje je zelo prijazno.«

13 RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI

Popis prebivalstva iz leta 2002 je razkril, da se je za pripadnike madžarske narodne skupnosti izreklo 6243 oseb, 7713 oseb pa je kot materni jezik navedlo madžarski jezik. V petih prekmurskih občinah, to so: Hodoš, Moravske Toplice, Šalovci, Lendava in Dobrovnik, skupaj živi 5212 pripadnikov madžarske narodne skupnosti (Pomurska Madžarska Samoupravna Narodna Skupnost, b. d.).

Iz raziskave smo pridobili informacije glede preferenc 27 anketirancev, ki so se večinoma opredelili kot pripadniki madžarske narodne skupnosti. Da bi rezultate lahko posplošili na populacijo, bi potrebovali večji vzorec.

Dvigovanje in spodbujanje ravni bralne kulture je lahko dolgotrajen proces, ki zahteva dolgoročno načrtovanje, zato je rezultat ne bodo takoj vidni. Na podlagi podanih pripomb in predlogov bi lahko večkrat organizirali literarne dogodke z različnimi tematikami, kot so:

zgodovinski večeri, mogoče odstopiti od tradicionalnih dogodkov in izvesti filmske večere madžarskega filma (s slovenskimi podnapisi za ostale zainteresirane). To bi lahko bilo koristno za spodbujanje kulturnega izmenjavanja in za promocijo madžarske kinematografije. Pomembno je, da se prireditve prilagajajo potrebam in interesom skupnosti, da privabijo čim večje število zainteresiranih. Tudi lokacija je pomembna, saj so krajevne knjižnice prostorsko neprimerne za izvajanje npr. literarnih večerov z glasbeno spremljavo, kar so potrdili tudi anketiranci, saj jih je večina odgovorila, da niso zadovoljni s knjižničnimi prostori in stavbami. V ta namen bodo v PIŠK MS v bodoče organizirali dogodke tudi v etno hišah v Domanjševcih in Krplivniku. PIŠK MS že vrsto let naproša Madžarsko samoupravno narodno skupnost Moravske Toplice za premestitev prosenjakovske knjižnice, a žal do zdaj še ni prišlo do kakšnega sestanka ali iniciative, da bi predebatirali problematiko knjižničnih prostorov.

PIŠK MS je OOK in tako pokriva celotno Pomurje; čeprav v dvojezičnih naseljih, kot so Dobrovnik, Genterovci, Žitkovci ipd., knjižnične dejavnosti pokriva KKC Lendava. PIŠK MS bi lahko razširila knjižnične storitve, npr. prireditve, razstave, tudi v ta naselja in se posledično povezala s tamkajšnjo lokalno skupnostjo, društvi, lokalnimi organi, seveda v sodelovanju s KKC Lendava. Kot navaja Zágorec-Csuka (2019, str. 57), premalo je bibliotekarjev, ki pokrivajo knjižnično dejavnost za narodno skupnost, še posebej kar se tiče zahtevnejšega informacijskega opismenjevanja in izdelave baz, kar pomeni, da bi v prihodnosti tudi v krajevnih knjižnicah moral biti prisoten knjižničar ali bibliotekar z opravljenim bibliotekarskim izpitom in naj ne bo dovolj le znanje madžarskega jezika. Zaposleni mora biti tudi usposobljen za delo v knjižnici, pa čeprav je to krajevna knjižnica. Po drugi strani so pozitivni doprinosi to, da tamkajšnji zaposleni dobro poznajo skupnost ter ustvarjajo in ohranjajo pozitiven odnos z uporabniki. Tudi bralna značka se je izkazala za dober projekt, ki bi ga bilo treba z manjšimi spremembami, kot sta npr. izbor literature po lastni želji in priporočilna lista, ohraniti tudi v prihodnje, prvoten cilj je ohraniti motivacijo do branja in ne prisila k sodelovanju. V bodoče bi lahko izvedli bralno značko tudi za otroke in mladino, ki bi vsebovala popularno kakovostno literaturo. Kar se tiče prisotnosti PIŠK MS na spletu in družbenih omrežjih, je situacija kar alarmantna. Sodelujoči anketiranci niso zadovoljni s spletno stranjo, nekateri ne vedo, da ima knjižnica Facebook stran in YouTube profil, zaradi slabe promocije in neaktivnosti na le-teh. Da bi pridobili na teh družbenih omrežjih čim več sledilcev, je treba upoštevati algoritme družbenih omrežij in obvladati digitalni marketing. V preteklosti so bile objave namenjene tudi madžarski narodni skupnosti v obliki objav in zgodb (»story«), vendar je treba biti konsistenten,

kar pomeni, da se objavlja sistematično in npr. ne na vsakih šest mesecev. Vsebina teh objav naj bo o prihajajočih kulturnih dogodkih, vsebuje naj aktualne informacije, objave iz preteklih časov (»retro objave« npr. bilo je nekoč...), predstavitev knjižničnih dejavnosti in informacije o prihodu potujoče knjižnice.

Hipotezo H1: »Uporabniki, pripadniki madžarske narodne skupnosti, ki jim je madžarski jezik materni jezik, raje posegajo po literaturi, ki je napisana v madžarskem jeziku«, delno potrjujemo. Največ, to je 37,04 % odgovorov je bilo da berejo v obeh jezikih, da ne delajo razlike. Drugi najpogostejši odgovor, s 33,33 % je bil da raje prebirajo knjižnično gradivo v madžarščini. Ker je razlika med prvim in drugim najpogostejšim odgovorom precej majhna hipotezo delno potrjujemo. Tretji najpogostejši odgovor, to je da raje prebirajo literaturo v slovenskem jeziku, precej zaostaja za prvima, prejel je le 22,22 %.

Hipotezo H2: »Uporabniki, pripadniki madžarske narodne skupnosti, ki se poslužujejo knjižničnih storitev v osrednji knjižnici, krajevnih knjižnicah in potujoči knjižnici, so zadovoljni s ponujeno knjižnično zbirko v madžarskem jeziku«, delno potrjujemo. Povprečje ocen zadovoljstva s ponujeno knjižnično zbirko v madžarskem jeziku je 3,54; torej niti slabo niti dobro. Najvišjo oceno, to je dobro, sta prejeli potujoča in osrednja knjižnica. Zadovoljstvo s ponujeno knjižnično zbirko v madžarskem jeziku v krajevnih knjižnicah je slabše, po mnenju uporabnikov ni niti slabo niti dobro.

Hipotezo H3: »Uporabniki, pripadniki madžarske narodne skupnosti so zadovoljni s storitvami, kar pozitivno vpliva na bralno kulturo«, potrjujemo. Strokovnost in pripravljenost zaposlenih za pomoč uporabnikom anketiranci ocenjujejo kot dobro. Zadovoljstvo s knjižničnimi stavbami in prostori ter z madžarskim knjižničnim gradivom ocenjujejo kot niti slabo niti dobro. Večina uporabnikov (77,78 %) ne obiskuje uradne spletne strani knjižnice, si jih pa 59,26 % vseeno želi da bi bila spletna stran PIŠK MS v celoti na voljo v madžarskem jeziku. Večina uporabnikov (74,07 %) PIŠK MS prav tako ne sledi na družbenih omrežjih. Prireditve, namenjene pripadnikom madžarske narodne skupnosti, so obiskane; 77,78 % anketirancev je odgovorilo da se jih udeležuje. Pri madžarski bralni znački Jožefa Varge, namenjeni odraslim, je v letu 2022/23 sodelovalo 22,22 % anketirancev. 33,33 % anketirancev je odgovorilo, da niso bili seznanjeni z bralno značko, ostali pa niso želeli sodelovati. Na podlagi prejetih odgovorov sklepamo da so sodelujoči anketiranci generalno zadovoljni s storitvami. Glede na to da je bilo

samo 3,70 % odgovorov da ne berejo, torej lahko rečemo da je bralna kultura pripadnikov madžarske narodne skupnosti na visokem nivoju. Anketiranci posegajo po raznovrstni literaturi in noben žanr posebej ne izstopa.

Zaključujemo z mislimi avtorice Zágorec-Csuka (2019, str. 48): »Sodobni objekt Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota ter neoklasičen objekt lendavske knjižnice nam dajeta vpogled na dva različna svetova: na sodobnost in običaje, na skupno kulturno dediščino. Oboje igra pomembno vlogo narodne madžarske knjižnične dejavnosti.« Knjižnične dejavnosti naj tudi v bodoče slonijo na tem, da se ohranijo tradicionalni projekti, kot so bralne značke in literarni večeri z lokalnimi avtorji, hkrati pa je treba uvajati moderne pristope, kot so promocija branja e-knjig v madžarščini (za ta namen se je treba povezovati z madžarskimi založniki), uporaba aplikacij za branje, spodbujanje uporabnikov, da jim sledijo na spletu, sodelovanje knjižnice z društvi, kot so npr. Pomursko madžarsko mladinsko društvo za pridobitev bodočih uporabnikov mlajše generacije, Kulturno društvo »Petőfi Sándor« Dobrovnik ter druga kulturna in športna društva. Lahko bi organizirali tematske dogodke, npr. večer znanstvene fantastike. V bodoče bi v raziskavo lahko vključili tudi otroke in mladino (z dovoljenjem skrbnikov), prav tako bi jo lahko ponovili na vsakih pet let, da si ustvarimo jasno sliko, ali se situacija glede bralne kulture slabša ali se izboljšuje. Taka vrsta raziskave je omejena zaradi specifičnosti, saj zadeva samo knjižnice na narodnostno mešanih območjih: primerjava bo mogoča le s knjižnicami, ki nudijo storitve tudi na narodnostno mešanem območju, in z obmejnimi knjižnicami.

14 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Auernheimer, G. (2002). Interkulturelle Kompetenz - ein neues Element pädagogischer Professionalität? V G. Auernheimer (ur.), *Interkulturelle Kompetenz und pädagogische Professionalität* (str. 183–205). VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Balažic, J. (2016). Potujoča knjižnica. V K. Sedar (ur.), *Zakladi znanja, spominov, zgodb: zbornik ob 70-letnici delovanja Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota* (str. 67–70). Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota.
- Bánkeszi, K. (2010). Madžarska digitalna knjižnica in njeni odnosi izven meja. V J. Zágorec-Csuka (ur.), *A Nemzetiségi könyvtárak Szlovéniában és partnerkapcsolataik az Európai unió területén: a nemzetközi konferencia előadásai = Narodnostne knjižnice*

- v Sloveniji in njihovi partnerski odnosi v Evropski uniji (str. 55–67). Muravidéki Magyar Tudományos Társaság; Društvo prekmurskih madžarskih znanstvenikov in raziskovalcev.
- Binsbergen, W. van (30. 10. 1999). *Some philosophical aspects of cultural globalisation*. Dutch-Flemish Day of Philosophy, Tilburg. http://www.quest-journal.net/shikanda/general/gen3/index_page/cursus_1999-2000/mall_english.htm
- Bronstein, J. in Nebenzahl, O. (2020). Developing scales for identifying and classifying library and information science skills and competencies: an Israeli perspective. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(1), 161–168.
- IFLA – *Smernice za šolske knjižnice* (2. dopolnjena izd.). (2015). International Federation of Library Associations and Institutions.
- Jerebic, D. (1990). *Knjižničarstvo Slovenije in Madžarske: (primerjalna obravnava)* [Diplomsko delo]. Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Knjižnica – Kulturni center Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ. (20. 11. 2015a). *Lendavski znanstveni portreti - dr. József Varga*. <https://www.kl-kl.si/domoznanstvo/lendavski-znanstveni-portreti/dr-jozsef-varga/>
- Knjižnica – Kulturni center Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ. (20. 11. 2015b). *Lendavski znanstveni portreti - dr. Anna Kolláth*. <https://www.kl-kl.si/domoznanstvo/lendavski-znanstveni-portreti/dr-anna-kollath/>
- Knjižnica – Kulturni center Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ. (20. 11. 2015c). *Lendavski znanstveni portreti - dr. Annamária Gróf*. <https://www.kl-kl.si/domoznanstvo/lendavski-znanstveni-portreti/dr-annamaria-grof/>
- Kolláth, A. (2005). *Magyarul a Muravidéken*. Slavistično društvo.
- Kolláth, A. (2012). *A szlovéniai magyar nyelv a többnyelvűség kontextusában*. Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta.
- Multicultural communities: guidelines for library services* (3rd edition). (2009). International Federation of Library Associations and Institutions.
- Nielsen, L. K. (2007). The IFLA multicultural library manifesto – a tool for creating a better world. World Library and Information Congress: 73rd IFLA General Conference and Council, South Africa. <https://archive.ifla.org/IV/ifla73/papers/150-Nielsen-en.pdf>
- Novljan, S. (2001). Drugačno v splošnem. *Knjižnica*, 45(1-2), 99–120.
- Občina Turnišče. (b. d.). *Krajevna knjižnica Turnišče*. <https://www.obcinaturnisce.si/objava/171166>

Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper. (b. d.). *Kotiček italijanske knjige*.

<https://www.kp.sik.si/enote/koticek-italijanske-knjige/>

Papp, J. (2016). Krajevne knjižnice. V K. Sedar (ur.), *Zakladi znanja, spominov, zgodb: zbornik ob 70-letnici delovanja Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota* (str. 77–78). Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota.

Pavlič, A. (2016). Domoznanska dejavnost in domoznanske zbirke. V K. Sedar (ur.), *Zakladi znanja, spominov, zgodb: zbornik ob 70-letnici delovanja Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota* (str. 53–60). Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota.

Petronio, A. (2010). Knjižničarska dejavnost italijanske skupnosti v slovenski Istri. V J. Zágorec-Csuka (ur.), *A Nemzetiségi könyvtárak Szlovéniában és partnerkapcsolataik az Európai unió területén: a nemzetközi konferencia előadásai = Narodnostne knjižnice v Sloveniji in njihovi partnerski odnosi v Evropski uniji* (str. 115–119). Muravidéki Magyar Tudományos Társaság; Društvo prekmurskih madžarskih znanstvenikov in raziskovalcev.

Pivec, F. (2010). Večkulturne knjižnice za medkulturni dialog. V J. Zágorec-Csuka (ur.), *A Nemzetiségi könyvtárak Szlovéniában és partnerkapcsolataik az Európai unió területén: a nemzetközi konferencia előadásai = Narodnostne knjižnice v Sloveniji in njihovi partnerski odnosi v Evropski uniji* (str. 25–32). Muravidéki Magyar Tudományos Társaság; Društvo prekmurskih madžarskih znanstvenikov in raziskovalcev.

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota. (b. d.). *Domoznanska dejavnost*.

<http://beta.ms.sik.si/ponudba/domoznanska-zbirka/>

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota. (2022). *Načrt nakupa knjižničnega gradiva v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota za leto 2023*.

<https://beta.ms.sik.si/fileadmin/PDF/nacrt-gradivo-2023-2.pdf>

Pomurska Madžarska Samoupravna Narodna Skupnost. (b. d.). *Prekmurski Madžari*.

http://www.muravidek.si/?page_id=11&lang=sl

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe. (2023). *Uradni list RS*, št. 28/2023.

Ruda, G. (ur.). (2010). *Muravidéki iskolák és könyvtárak az anyanyelv megmaradásáért = Šole in knjižnice v Prekmurju za ohranitev maternega jezika*. Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület; Hetés Kultúregyesület. http://www.kl-kl.si/files/fb/digitalne_knjige/Ruda_Gabor-

- Muravideki_iskolak_es_konyvtarak_az_anyanyelv_megmaradasaert/Ruda_Gabor-Muravideki_iskolak_es_konyvtarak_az_anyanyelv_megmaradasaert.pdf
- Sedar, K. (ur.). (2016). *Zakladi znanja, spominov, zgodb: zbornik ob 70-letnici delovanja Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota*. Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika* (2., dopolnjena in prenovljena izd.). (2014). Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU. www.fran.si
- Sprung, A. (2003). *Bildungsmarkt Interkulturalität – eine Erfolgsgeschichte?* Deutsches Institut für Erwachsenenbildung. https://www.die-bonn.de/esprid/dokumente/doc-2003/sprung03_01.pdf
- Špačková, L. in Štefkova, J. (ur.). (2014). *Libraries as gateways to the integration of immigrants in the EU*. Multicultural Center Prague. https://mkc.cz/doc/Libraries_as_Gateways.pdf
- Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti. (b. d.). *Italijanska in madžarska narodna skupnost*. <https://www.gov.si teme/italijanska-in-madzarska-narodna-skupnost/>
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnic. (2003). *Uradni list RS*, št. 29/03 in 162/22.
- Ustava Republike Slovenije (URS). (1991). *Uradni list RS*, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a.
- Vugrinec, J. (2012). *Soboška knjižnica na potáčaj: bibliobus Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota*. Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota.
- Vugrinec, J. in Takács, M. (ur.). (1996). *Sodelovanje ob meji = Együttműködés a határ mentén*. Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota; Berzsényi Dániel Megyei Könyvtár.
- Zágorec-Csuka, J. (ur.). (2010). *A Nemzetiségi könyvtárak Szlovéniában és partnerkapcsolataik az Európai unió területén: a nemzetközi konferencia előadásai = Narodnostne knjižnice v Sloveniji in njihovi partnerski odnosi v Evropski uniji*. Muravidéki Magyar Tudományos Társaság; Društvo prekmurskih madžarskih znanstvenikov in raziskovalcev.
- Zágorec-Csuka, J. (2019). *Nemzetiségi könyvtárügy a Muravidéken: tanulmányok, kritikák, interjúk*. Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet; Zavod za kulturo madžarske

narodnosti; Muravidéki Magyar Tudományos Társaság; Društvo prekmurskih madžarskih znanstvenikov in raziskovalcev.

Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1). (2001). *Uradni list RS*, št. 87/2001, 96/2002 – ZUJIK, 92/2015.

Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij (ZUODNO). (1994). *Uradni list RS*, št. 108/06 – uradno prečiščeno besedilo, 9/11, 31/18 in 181/21.

Žoldoš, Ž. (ur.). (2006). *A nemzetiségileg vegyesen lakott terület könyvtárainak helyzete: a tanácskozás előadásai = Knjižnice na narodnostno mešanem območju*. Knjižnica Lendava; Könyvtár Lendva.

PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik v slovenščini

Spoštovani,

najprej se vam zahvaljujem, da ste pripravljeni sodelovati pri raziskavi. Sem Lucija Kardoš in sem od decembra 2021 zaposlena kot bibliotekarka – hungaristka v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota. Namen anketnega vprašalnika je priprava pisne naloge za opravljanje bibliotekarskega izpita. Anketa je anonimna, reševanje le-te vam bo vzelo 10 minut. Pri podajanju odgovorov bodite vestni in kritični.

Prosim, obkrožite odgovore.

*Nakazuje obvezno vprašanje.

Ali ste uporabnik [1] Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota?*

[1] Uporabnik knjižnice je fizična oseba, ki uporablja osnovne storitve knjižnic (Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1), 2001).

DA

NE

Če ste odgovorili z NE, nam lahko pojasnite, **zakaj?** _____

Ali ste član [2] Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota?*

[2] Član knjižnice je uporabnik, ki se včlani v knjižnico, da bi lahko uporabljal storitve, ki jih knjižnica omogoča le članom, in sicer zaradi zagotavljanja sledljivosti izposojenega knjižničnega gradiva, obnavljanja poškodovanega knjižničnega gradiva, izpolnjevanja pogodbenih obveznosti, vezanih na uporabo določenih vrst knjižničnega gradiva, izpolnjevanja obveznosti, vezanih na avtorske in sorodne pravice in podobno. Knjižnica trajanje članstva opredeli v pravilih o splošnih pogojih poslovanja. Trajanje članstva je lahko največ pet let z možnostjo podaljšanja (Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1), 2001).

DA

NE

Če ste odgovorili z NE, nam lahko pojasnite, **zakaj?** _____

Kateri je vaš materni jezik?*

Madžarščina

Slovenščina

Drugo: _____

Ali ste pripadnik madžarske narodne skupnosti?*

DA

NE

Kako ocenjujete strokovnost zaposlenega v

Krajevni knjižnici *Hodoš* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Krajevni knjižnici *Domanjševci* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Krajevni knjižnici *Prosenjakovci* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Krajevni knjižnici *Motvarjevci* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Potujoči knjižnici (»madžarska prog« zajema vasi Ivanovci, Čikečka vas, Motvarjevci, Prosenjakovci, Središče, Domanjševci, Krplivnik, Hodoš, Dankovci)? **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

v osrednji knjižnici **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Kako ocenjujete pripravljenost zaposlenih za pomoč strankam v

Krajevni knjižnici *Hodoš* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Krajevni knjižnici *Domanjševci* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Krajevni knjižnici *Prosenjakovci* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Krajevni knjižnici *Motvarjevci* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Potujoči knjižnici (»madžarska prog« zajema vasi Ivanovci, Čikečka vas, Motvarjevci, Prosenjakovci, Središče, Domanjševci, Krplivnik, Hodoš, Dankovci)? **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

v osrednji knjižnici **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Kako ocenjujete knjižnične stavbe/prostore?

Krajevne knjižnice *Hodoš* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Krajevne knjižnice *Domanjševci* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Krajevne knjižnice *Prosenjakovci* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Krajevne knjižnice *Motvarjevci* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Osrednje knjižnice **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Kako ste zadovoljni z madžarskim knjižničnim gradivom (knjige, revije, CD, DVD ipd.)

v

Krajevni knjižnici *Hodoš* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Krajevni knjižnici *Domanjševci* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Krajevni knjižnici *Prosenjakovci* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Krajevni knjižnici *Motvarjevci* **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Potujoči knjižnici (»madžarska proga« zajema vasi Ivanovci, Čikečka vas, Motvarjevci, Prosenjakovci, Središče, Domanjševci, Krplivnik, Hodoš, Dankovci)? **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

v osrednji knjižnici **zelo slabo | slabo | niti slabo, niti dobro | dobro | zelo dobro**

Ali rajši posegate po literaturi, ki je napisana v*

- a) madžarščini in zakaj?
- b) v slovenščini in zakaj?
- c) ne delam razlike, berem v obeh jezikih
- c) ne v slovenščini, ne v madžarščini
- d) v tujem jeziku

Kakšno literaturo najraje prebirate? (možnih je več odgovorov)*

znanstveno fantastiko

kriminalke

biografije

zgodovinske romane

psihologijo

ljubezensko

erotiko

poezijo

kuharske knjige

ezoteriko

literaturo o zdravju, zdravem življenjskem slogu

drugo: _____

Ali uporabljate platformo COBISS - Kooperativni online bibliografski sistem in servisi?*

DA

NE

Če ste odgovorili z NE, nam lahko pojasnite, **zakaj?** _____

Ali spremljate uradno spletno stran Pokrajinske in študijske knjižnice MS?*

DA

NE

Če ste odgovorili z NE, nam lahko pojasnite, **zakaj?** _____

Ali bi želeli vsebine spletne strani imeti na voljo tudi v madžarskem jeziku?*

DA

NE

Ali nas spremljate na družbenih medijih (Facebook, Youtube)?*

DA

NE

Če ste odgovorili z NE, nam lahko pojasnite, **zakaj?** _____

Ali se udeležujete prireditev, ki so namenjene pripadnikom madžarske narodne skupnosti?*

DA

NE

Če ste odgovorili z NE, nam lahko pojasnite, **zakaj?** _____

Ali ste sodelovali pri madžarski bralni znački »Jožefa Varge«, namenjeni odraslim 2022/23?*

DA

NE

Če ste odgovorili z NE, nam lahko pojasnite, **zakaj?** _____

Nisem bil/-a seznanjen z bralno značko.

Prosimo, podajte še morebitne predloge, pohvale, kritike:

Spol:*

Moški | ženski

Starost (v letih):*

0-10 | 11-20 | 21-30 | 31-40 | 41-50 | 51-60 | 61-70 | 71+

Stopnja izobrazbe:*

I. nedokončana OŠ

II. OŠ

III. nižje poklicno izobraževanje (2 letno)

IV. srednje poklicno izobraževanje (3 letno)

V. gimnazijsko, srednje poklicno - tehniško izobraževanje, srednje tehniško oz. drugo strokovno izobraževanje

VI/1. višješolski program (do 1994), višješolski strokovni program

VI/2. specializacija po višješolskem programu, visokošolski strokovni programi ALI visokošolski strokovni in univerzitetni program (1. bol. st)

VII. specializacija po visokošolskem strokovnem programu, univerzitetni program ALI magisterij stroke (2. bol. st.)

VIII/1. specializacija po univerzitetnem programu, magisterij znanosti

VIII/2. doktorat znanosti ALI doktorat znanosti (3. bol. st.)

Status:*

osnovnošolec

dijak

študent

zaposlen

samozaposlen

brezposeln

upokojenec

Drugo: _____

Hvala za sodelovanje!

Priloga 2: Anketni vprašalnik v madžarščini

Tisztelt Közreműködő!

Mindenekelőtt szeretném megköszönni, hogy hajlandó részt venni a kutatásban. A nevem Kardoš Lucija, és 2021 decembere óta a Murszombati Területi és Tanulmányi Könyvtárban hungaristájaként dolgozom. A kérdőíves felmérés a könyvtáros szakvizsgám letételéhez szükséges. A kérdőív anonim, kitöltése 10 percet vesz igénybe. Legyen lelkiismeretes és kritikus a válaszadás során.

Karikázza be a választ!

*Kötelező kérdést jelez

Ön a Murszombati Területi és Tanulmányi Könyvtár felhasználója [1]?*

[1] A könyvtár felhasználója az a természetes személy, aki a könyvtár alapszolgáltatásait veszi igénybe (Könyvtári jogszabály (ZKnj-1), 2001).

IGEN

NEM

Ha NEM-mel válaszolt, meg tudná magyarázni, miért?

Ön tagja a Murszombati Területi és Tanulmányi Könyvtárnak [2]?*

[2] A tag az a felhasználó, aki azért csatlakozik a könyvtárhoz, hogy a könyvtár által csak a tagoknak nyújtott szolgáltatásait igénybe tudja venni, mégpedig a kölcsönzött könyvtári anyag nyomon követhetőségének a biztosítása, a sérült könyvtári anyag helyreállítása, a könyvtárral kapcsolatos szerződéses kötelezettségek teljesítése érdekében. A tagság időtartamát a könyvtár az általános üzleti feltételekről szóló szabályzatában határozza meg. A tagság időtartama legfeljebb öt év lehet, meghosszabbítási lehetőséggel (Könyvtári jogszabály (ZKnj-1), 2001).

IGEN

NEM

Ha NEM-mel válaszolt, meg tudná magyarázni, miért?

Melyik az anyanyelve?*

Magyar

Szlovén

Egyéb: _____

Ön a magyar nemzeti közösség tagja?*

IGEN

NEM

Hogyan értékeli az alkalmazott szakmai tudását

a hodosi fiókkönyvtárban **nagyon rossz | rossz | se nem rossz, se nem jó | jó | nagyon jó**

a domonkosfai fiókkönyvtárban **nagyon rossz | rossz | se nem rossz, se nem jó | jó | nagyon jó**

a pártosfalvi fiókkönyvtárban **nagyon rossz | rossz | se nem rossz, se nem jó | jó | nagyon jó**

a szentlászlói fiókkönyvtárban **nagyon rossz | rossz | se nem rossz, se nem jó | jó | nagyon jó**

a könyvtárbuszon (az úgy nevezett „magyar útvonal” Ivanovci, Csekefa, Szentlászló, Pártosfalva, Szerdahely, Domonkosfa, Kapornak, Hodos, Dankovci) **nagyon rossz | rossz | se nem rossz, se nem jó | jó | nagyon jó**

a központi könyvtárban **nagyon rossz | rossz | se nem rossz, se nem jó | jó | nagyon jó**

Mennyire elégedett az alkalmazottak segítőkészségével

a hodosi fiókkönyvtárban **nagyon elégedetlen | elégedetlen | se nem elégedett, se nem elégedett | elégedett | nagyon elégedett**

a domonkosfai fiókkönyvtárban **nagyon elégedetlen | elégedetlen | se nem elégedett, se nem elégedett | elégedett | nagyon elégedett**

a pártosfalvi fiókkönyvtárban **nagyon elégedetlen | elégedetlen | se nem elégedett, se nem elégedett | elégedett | nagyon elégedett**

a szentlászlói fiókkönyvtárban **nagyon elégedetlen | elégedetlen | se nem elégedett, se nem elégedett | elégedett | nagyon elégedett**

a könyvtárbuszon (az úgy nevezett „magyar útvonal” Ivanovci, Csekefa, Szentlászló, Pártosfalva, Szerdahely, Domonkosfa, Kapornak, Hodos, Dankovci) **nagyon elégedetlen | elégedetlen | se nem elégedett, se nem elégedett | elégedett | nagyon elégedett**

a központi könyvtárban **nagyon elégedetlen | elégedetlen | se nem elégedett, se nem elégedett | elégedett | nagyon elégedett**

Hogyan értékeli a könyvtári épületeket/helyiségeket (a fiókkönyvtárakat)?

a hodosi fiókkönyvtárban **nagyon rosszak | rosszak | se nem rosszak, se nem jók | jók | nagyon jók**

a domonkosfai fiókkönyvtárban **nagyon rossz**ak | **rossz**ak | **se nem rossz**ak, **se nem jó**k | **jó**k
| **nagyon jó**k

a pártosfalvi fiókkönyvtárban **nagyon rossz**ak | **rossz**ak | **se nem rossz**ak, **se nem jó**k | **jó**k |
nagyon jók

a szentlászlói fiókkönyvtárban **nagyon rossz**ak | **rossz**ak | **se nem rossz**ak, **se nem jó**k | **jó**k |
nagyon jók

a központi könyvtárban **nagyon rossz**ak | **rossz**ak | **se nem rossz**ak, **se nem jó**k | **jó**k | **nagyon**
jók

Mennyire elégedett a magyar könyvállománnyal (könyvek, folyóiratok, CD-k, DVD-k stb.)

a hodosi fiókkönyvtárban **nagyon rossz** | **rossz** | **se nem rossz**, **se nem jó** | **jó** | **nagyon jó**

a domonkosfai fiókkönyvtárban **nagyon rossz** | **rossz** | **se nem rossz**, **se nem jó** | **jó** | **nagyon**
jó

a pártosfalvi fiókkönyvtárban **nagyon rossz** | **rossz** | **se nem rossz**, **se nem jó** | **jó** | **nagyon jó**

a szentlászlói fiókkönyvtárban **nagyon rossz** | **rossz** | **se nem rossz**, **se nem jó** | **jó** | **nagyon jó**

a könyvtárbuszon (az úgy nevezett "magyar útvonal" Ivanovci, Csekefa, Szentlászló, Pártosfalva, Szerdahely, Domonkosfa, Kapornak, Hodos, Dankovci) **nagyon rossz** | **rossz** | **se**
nem rossz, **se nem jó** | **jó** | **nagyon jó**

a központi könyvtárban **nagyon rossz** | **rossz** | **se nem rossz**, **se nem jó** | **jó** | **nagyon jó**

Inkább olyan könyvet, újságot stb. veszek a kezembe, amely?*

magyar nyelvű

szlovén nyelvű

Mindkét nyelven egyformán olvasok

Se a szlovén, se magyar nyelven nem olvasok

Idegen nyelven olvasok

Milyen zsánert olvas legfőképp? (több válasz is lehetséges)*

sci-fit

krimet

életrajzi műveket

történelmi regényeket

pszichológiai műveket

szerelmes irodalmat

erotikát

versesköteteket

szakácskönyveket

ezoterikát

egészségről, életmódról szóló műveket

egyéb: _____

Használja a COBISS nemzeti kölcsönzési bibliográfiai rendszert?*

IGEN

NEM

Ha NEM-mel válaszolt, meg tudná magyarázni, miért?

Követi a Muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtár hivatalos honlapját?*

IGEN

NEM

Ha NEM-mel válaszolt, meg tudná magyarázni, miért?

Szeretné, ha a honlap tartalma magyar nyelven is elérhető lenne?*

IGEN

NEM

Követ bennünket a közösségi oldalakon (Facebook, Youtube)?*

IGEN

NEM

Ha NEM-mel válaszolt, meg tudná magyarázni, miért?

Részt vesz a magyar nemzeti közösség tagjainak szóló rendezvényeken?*

IGEN

NEM

Ha NEM-mel válaszolt, meg tudná magyarázni, miért?

Részt vett a 2022/23-as a felnőttek részére szervezett magyar nyelvű „Varga József” olvasási akcióban?*

IGEN

NEM

Ha NEM-mel válaszolt, meg tudná magyarázni, miért?

Nem tudtam az olvasási akcióról.

Kérem, fogalmazzon meg javaslatot, dicséretet, kritikát:

Neme:*

Férfi | nő

Életkora (években):*

0-10 | 11-20 | 21-30 | 31-40 | 41-50 | 51-60 | 61-70 | 71+

Az elért legmagasabb végzettsége:*

befejezetlen általános iskola

általános iskola

alapfokú szakiskolai képzés (2 éves)

középfokú szakmai képzés (3 éves)

gimnáziumi, szakközépiskolai képzés (4 éves)

főiskolai szakképzés

főiskolai képzést követő szakképzés

egyetemi alapszak (bolognai rendszer)

egyetemi mesterszak (bolognai rendszer)

tudományok magisztere

tudományok doktora

Státusza:*

tanuló

diák

hallgató

foglalkoztatott

magánvállalkozó

munkanélküli

nyugdíjas

egyéb: _____

Köszönöm, hogy közreműködött!